

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΕΕ-ΕΥ 22/2026

Τοποθέτηση Προκατασκευασμένων Αιθουσών ως Μέτρο Διαχείρισης του Υπερπληθυσμού στα Δημόσια Σχολεία

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ:

**Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού
και Νεολαίας**

13 Ιουλίου 2026

Πίνακας Περιεχομένων

Προλογισμός Γενικού Ελεγκτή	iii
Πίνακας Συντομογραφιών	iv
1. Σύνοψη αποτελεσμάτων ελέγχου	1
2. Εισαγωγή	10
3. Ανάλυση ευρημάτων και συστάσεις	12
4. Παραρτήματα.....	37
Παράρτημα Ι: Θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων Γενικού Ελεγκτή	37
Παράρτημα ΙΙ: Μεθοδολογία.....	38
Παράρτημα ΙΙΙ: Αιτήματα για προκατασκευασμένες αίθουσες Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης, πριν την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2025 – 2026	40
Παράρτημα ΙV: Μεταβολή εγγεγραμμένων μαθητών στα δημόσια σχολεία (2019–2025)	41
Παράρτημα V: Στατιστικά Στοιχεία Πληρότητας και Χωρητικότητας Σχολικών Μονάδων	42
Παράρτημα VI: Αυτούσιες απαντητικές επιστολές από Ελεγχόμενους Φορείς.....	46

Προλογισμός Γενικού Ελεγκτή

Σκοπός της Έκθεσης

Η παρούσα Ειδική Έκθεση εξετάζει τη χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών στα δημόσια σχολεία ως μέτρο αντιμετώπισης του αυξανόμενου υπερπληθυσμού σχολικών μονάδων.

Κύρια Διαπίστωση

Ο έλεγχος της Υπηρεσίας μας ανέδειξε ότι η χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών, η οποία αρχικά εισήχθη ως προσωρινό και ευέλικτο μέτρο κάλυψης έκτακτων στεγαστικών αναγκών, έχει σε αρκετές περιπτώσεις παγιωθεί ως ημιμόνιμη ή ακόμη και μόνιμη πρακτική. Διαπιστώθηκαν σχολικές μονάδες στις οποίες οι αίθουσες αυτές παραμένουν εγκατεστημένες για πολλά χρόνια, υποκαθιστώντας ουσιαστικά τις μόνιμες σχολικές υποδομές.

Ανάγκη Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού

Η εικόνα που προκύπτει συνδέεται άμεσα με την απουσία ολοκληρωμένου και μακροπρόθεσμου σχεδιασμού σχολικών υποδομών, την καθυστέρηση υλοποίησης έργων ανέγερσης και επέκτασης σχολείων, καθώς και με τις αυξημένες πιέσεις που δημιουργούνται από δημογραφικές και κοινωνικές εξελίξεις. Παράλληλα, ο έλεγχος ανέδειξε αδυναμίες ως προς την τήρηση συγκεντρωτικών και επικαιροποιημένων στοιχείων, την εφαρμογή διαδικασιών πολεοδομικού ελέγχου και τη συστηματική αξιολόγηση ζητημάτων ασφάλειας και λειτουργικότητας.

Επιπτώσεις και Προκλήσεις

Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι οι προσωρινές λύσεις, όταν παρατείνονται χωρίς σαφές χρονοδιάγραμμα αντικατάστασης, ενδέχεται να επηρεάζουν αρνητικά την ποιότητα του μαθησιακού περιβάλλοντος, να δημιουργούν ανισότητες και να επιφέρουν πρόσθετους κινδύνους και δημοσιονομικές επιβαρύνσεις στο μέλλον.

Διευκρίνιση

Η χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών δεν αποτελεί, αφ' εαυτής, προβληματική λύση. Αντιθέτως, η χρήση τους σε περιορισμένη κλίμακα μπορεί να προσφέρει στο Υπουργείο την απαιτούμενη ευελιξία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση προσωρινών αναγκών. Το πρόβλημα που αναδεικνύουμε έγκειται στο γεγονός ότι λύσεις οι οποίες υιοθετούνται ως προσωρινές, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για ζητήματα ασφάλειας και ποιότητας, καταλήγουν τελικά, σε ορισμένες περιπτώσεις, να αποτελούν μόνιμες λύσεις, κάτι μη αποδεκτό.

Η συγκεκριμένη Έκθεση αποτελεί το πρώτο από τα δύο μέρη του ελέγχου μας που αφορά στο επίπεδο ασφάλειας του σχολικού περιβάλλοντος. Το δεύτερο μέρος επικεντρώνεται κυρίως στις ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις και θα δημοσιευθεί στις 15 Ιουλίου 2026.

Ανδρέας Παπακωνσταντίνου
Γενικός Ελεγκτής

Πίνακας Συντομογραφιών

ΣΑΑ	Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΥΠΑΝ	Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας

1. Σύνοψη αποτελεσμάτων ελέγχου

Η παρούσα Ειδική Έκθεση εξετάζει την τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών ως μέτρο διαχείρισης του υπερπληθυσμού των δημόσιων σχολικών μονάδων. Ειδικότερα, ο έλεγχος αποσκοπούσε στην εξέταση του κατά πόσο οι υφιστάμενες υποδομές επαρκούν για την ασφαλή λειτουργία των σχολικών μονάδων, ιδίως σε περιπτώσεις αυξημένου μαθητικού πληθυσμού, της χρήσης προκατασκευασμένων αιθουσών και των μέτρων αντιμετώπισης αυξημένων αναγκών. Αφορμή για τον έλεγχο αποτέλεσαν καταγγελίες και δημοσιεύματα που αφορούσαν στα εκτεταμένα φαινόμενα υπερπληθυσμού σε σχολικές μονάδες, καθώς και τη διαχρονική χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών ως μέσου κάλυψης των στεγαστικών τους αναγκών. Στο πλαίσιο εξέτασης θεμάτων ασφάλειας και υγείας στις σχολικές μονάδες, εξετάστηκαν και θέματα που αφορούν στη γραπτή εκτίμηση κινδύνου, τα σχέδια πολιτικής άμυνας, την πυροπροστασία και την ασφάλεια ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων και τα αποτελέσματα του ελέγχου περιλαμβάνονται στην Ειδική Έκθεση ΕΕ-ΕΥ 23/2026 η οποία θα δημοσιευθεί στις 15 Ιουλίου 2026.

Η παροχή ποιοτικής, ισότιμης και ασφαλούς εκπαίδευσης αποτελεί θεμελιώδη υποχρέωση του κράτους, η οποία απορρέει από το άρθρο 20 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα στην εκπαίδευση, καθώς και από τις διατάξεις του περί Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία Νόμου (Ν.89(Ι)/1996). Η υποχρέωση αυτή δεν περιορίζεται στην παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών, αλλά επεκτείνεται στη διασφάλιση κατάλληλων και ασφαλών σχολικών υποδομών, που να υποστηρίζουν τη μαθησιακή διαδικασία.

Το Υπουργείο Παιδείας Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΑΝ) κατέχει τον κεντρικό ρόλο στρατηγικού σχεδιασμού, συντονισμού και εποπτείας της διαχείρισης των σχολικών υποδομών.

Για σκοπούς της παρούσας Έκθεσης, ως «υπερπληθυσμός» ορίζεται η κατάσταση κατά την οποία ο αριθμός των εγγεγραμμένων μαθητών υπερβαίνει τη δυναμικότητα για την οποία έχουν σχεδιαστεί οι μόνιμες κτηριακές υποδομές της εκάστοτε σχολικής μονάδας. Η εν λόγω κατάσταση έχει ως αποτέλεσμα την υιοθέτηση προσωρινών λύσεων, όπως, μεταξύ άλλων, η χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών (γνωστές και ως λυόμενες).

Οι προκατασκευασμένες αίθουσες, αποτελούν περιουσιακό στοιχείο του ΥΠΑΝ και τοποθετούνται στα σχολεία για κάλυψη προσωρινών στεγαστικών αναγκών και, όταν απαιτείται, μετακινούνται μεταξύ σχολικών μονάδων. Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσίασε η Υπουργός Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας στις 14.2.2024, στο πλαίσιο κοινοβουλευτικού ελέγχου, οι προκατασκευασμένες αίθουσες απαριθμούσαν, παγκύπρια, σε περίπου 500, οι οποίες ήταν τοποθετημένες σε περίπου 300 σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, το σχετικό κόστος, για τη χρονική περίοδο 2019 – 2023, ανήλθε σε €0,5 εκ. περίπου, ενώ σύμφωνα με το ΥΠΑΝ, το αντίστοιχο κόστος (κατασκευή, μεταφορά και τοποθέτηση) για τα έτη 2024 και 2025 ανήλθε, σε €1,76 εκ.

Δεν κατέστη δυνατό η Υπηρεσία μας να επιβεβαιώσει επακριβώς τον αριθμό των εν λόγω αιθουσών, καθότι το ΥΠΑΝ δεν τηρεί επικαιροποιημένα συγκεντρωτικά στοιχεία. Ο πιο πάνω περιορισμός επηρέασε την έκταση και τη φύση των ελεγκτικών διαδικασιών της Υπηρεσίας μας, αφού η απουσία κεντρικού μητρώου περιόρισε τη δυνατότητα εξαγωγής πλήρους εικόνας σε σχέση με την έκταση της εφαρμογής τέτοιων αιθουσών σε παγκύπρια βάση. Επίσης, ο έλεγχος βασίστηκε σε δείγμα, το οποίο ενδέχεται να μην αντικατοπτρίζει πλήρως το σύνολο των σχολικών μονάδων, καθώς και σε στοιχεία που ετοιμάστηκαν από το ΥΠΑΝ. Οι πιο πάνω περιορισμοί θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την ερμηνεία των ευρημάτων.

Ο υπερπληθυσμός σχολικών μονάδων αποτελεί τον βασικό παράγοντα που τροφοδοτεί τη χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών στα σχολεία και αποδίδεται, από το ΥΠΑΝ, κατά κύριο λόγο,

- στην αύξηση του αριθμού μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία,
- στην απότομη αύξηση του πληθυσμού σε συγκεκριμένες εκπαιδευτικές περιφέρειες, και
- στην επέκταση του ηλικιακού ορίου εισόδου στην υποχρεωτική Προδημοτική Εκπαίδευση.

Από τα στοιχεία του ΥΠΑΝ, προκύπτουν σημαντικές ανισότητες, με σχολικές μονάδες που λειτουργούν πέραν της χωρητικότητάς τους και άλλες με χαμηλή πληρότητα.

Κατά την περίοδο 2019 – 2025, καταγράφηκαν ουσιώδεις μεταβολές στον αριθμό εγγεγραμμένων μαθητών. Η ποσοστιαία μεταβολή ανήλθε σε +42% στην υποχρεωτική Προδημοτική Εκπαίδευση, -2% στη Δημοτική και +6% στη Μέση Γενική Εκπαίδευση και Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση.

Ειδικά στην Προδημοτική, κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του νέου ηλικιακού ορίου, οι εγγραφές αυξήθηκαν από 10.531 τη σχολική χρονιά 2023 – 2024 σε 11.340 τη χρονιά 2024 – 2025, δηλαδή κατά 8%.

Παρατηρήθηκε ότι η επέκταση της υποχρεωτικής Προδημοτικής Εκπαίδευσης, η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο του Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ)¹, εφαρμόστηκε χωρίς την αναγκαία έγκαιρη προσαρμογή των κτιριακών υποδομών, με αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση εγγραφών και έντονες πιέσεις στα δημόσια νηπιαγωγεία και κατ' επέκταση την αύξηση της χρήσης προκατασκευασμένων αιθουσών στο επίπεδο αυτό.

1.1 Τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών

Η χρήση των εν λόγω αιθουσών στις σχολικές μονάδες εισήχθη από το ΥΠΑΝ, ως προσωρινό μέτρο, με στόχο την ευελιξία και την άμεση ανταπόκριση σε επείγουσες ανάγκες. Στην πράξη όμως, παρατηρείται

¹ Το ΣΑΑ, το οποίο ολοκληρώνεται τον Αύγουστο 2026, είναι το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος του είναι η ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και θεσμικής ανθεκτικότητας, καθώς και η αναβάθμιση τομέων όπως η παιδεία, οι υποδομές και η ποιότητα ζωής.

ότι, σε πολλές περιπτώσεις, έχει παγιωθεί ως ημιμόνιμη ή και μόνιμη πρακτική, αφού αυτές παραμένουν σε χρήση για παρατεταμένα χρονικά διαστήματα, που, σε ορισμένες περιπτώσεις, ξεπερνούν τα δέκα χρόνια. Δηλαδή, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι προκατασκευασμένες αίθουσες ενσωματώθηκαν λειτουργικά στη σχολική μονάδα, υποκαθιστώντας μόνιμες υποδομές, γεγονός που εγείρει ζητήματα καταλληλότητας, ασφάλειας και ποιότητας του παρεχόμενου μαθησιακού περιβάλλοντος.

Η καταγραφή και προκαταρκτική αξιολόγηση των σχετικών αναγκών διενεργείται από το ΥΠΑΝ. Πριν από την έναρξη κάθε σχολικής χρονιάς αποστέλλεται από τον Διευθυντή Δημοτικής Εκπαίδευσης προς τα Επαρχιακά Γραφεία Παιδείας εγκύκλιος επιστολή μέσω της οποίας ζητείται η υποβολή των αναγκών για την επόμενη σχολική χρονιά.

Αντίστοιχη διαδικασία που εφαρμόζεται στη Προδημοτική και Δημοτική εκπαίδευση ως πιο πάνω, δεν εφαρμόζεται στη Μέση Γενική Εκπαίδευση και Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση, καθώς, σύμφωνα με το ΥΠΑΝ, οι σχετικές επιπρόσθετες ανάγκες είναι περιορισμένες και κοινοποιούνται κατά περίπτωση.

Για τη σχολική χρονιά 2025-2026:

- 17 από τα 273 δημόσια νηπιαγωγεία (6,2%) υπέβαλαν αίτημα για αντίστοιχο αριθμό επιπρόσθετων προκατασκευασμένων αιθουσών.
- 30 από τα 326 Δημοτικά σχολεία (9%) υπέβαλαν αίτημα για τοποθέτηση επιπλέον συνολικά 35 προκατασκευασμένων αιθουσών.

Μετά την αξιολόγηση των αιτημάτων, το ΥΠΑΝ ενέκρινε την τοποθέτηση συνολικά 36 προκατασκευασμένων αιθουσών, 24 στα Δημοτικά σχολεία και 12 στα νηπιαγωγεία.

Σήμερα, ο συνολικός αριθμός των προκατασκευασμένων αιθουσών στη Δημοτική και Προδημοτική Εκπαίδευση εκτιμάται, από την Υπηρεσία μας, ότι ανέρχεται σε περίπου 440.

Όσο αφορά στη Μέση Γενική και Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση, σύμφωνα με στοιχεία των αντίστοιχων Διευθύνσεων του ΥΠΑΝ, ο συνολικός αριθμός των προκατασκευασμένων αιθουσών, κατά τη σχολική χρονιά 2025 – 2026, ήταν ως εξής:

- 48 προκατασκευασμένες αίθουσες σε συνολικά 115 σχολεία Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης, και
- 21 προκατασκευασμένες αίθουσες σε συνολικά 11² σχολεία Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Δεδομένης της έλλειψης σχετικής πληροφόρησης στο ΥΠΑΝ και με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων για την έκταση του προβλήματος (χρόνος παραμονής προκατασκευασμένων αιθουσών στα σχολεία), επιλέχθηκε, από την Υπηρεσία μας, δείγμα σχολείων Δημοτικής και Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης, το οποίο περιλάμβανε συνολικά 27 σχολεία, έξι που λειτουργούν στο Δημοτικό Διαμέρισμα Ύψωνα του Δήμου Κουρίου στην επαρχία Λεμεσού, για το οποίο λάβαμε σχετική καταγγελία, και 21 άλλα από τις υπόλοιπες επαρχίες. Στα 27 σχολεία υπήρχαν συνολικά 29 προκατασκευασμένες αίθουσες. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία συλλέχθηκαν από τις οικείες Σχολικές Εφορίες, λόγω της αδυναμίας του ΥΠΑΝ να τηρεί επικαιροποιημένα στοιχεία.

² Συνολικά λειτουργούν 15 σχολεία Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, από τα οποία τέσσερα συστεγάζονται με σχολεία Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης.

Αποτελέσματα δειγματοληπτικού ελέγχου

Χρόνια παραμονής στο ίδιο σχολείο	Αρ. Προκατασκευασμένων αιθουσών
1 – 2	11
3 – 4	1
5 – 6	10
7 – 15	5
Χωρίς πληροφόρηση	2

Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα του ελέγχου, από το δείγμα των 29 προκατασκευασμένων αιθουσών, αρκετές παραμένουν εγκατεστημένες για μεγάλα χρονικά διαστήματα, γεγονός που υποδηλώνει ότι, σε κάποιες περιπτώσεις, δεν χρησιμοποιούνται ως προσωρινές, αλλά ως ημιμόνιμες ή και μόνιμες λύσεις.

1.2 Θεσμικό πλαίσιο και εφαρμογή πολεοδομικών διαδικασιών

Σύμφωνα με τον περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμο (Κεφ. 96) και ειδικότερα το άρθρο 25, οι πρόνοιές του δεν εφαρμόζονται στα κυβερνητικά κτήρια. Αυτό συνεπάγεται ότι οι κυβερνητικές υποδομές, περιλαμβανομένων και των σχολικών μονάδων, εξαιρούνται από την υποχρέωση εξασφάλισης άδειας οικοδομής.

Περαιτέρω, τα δημόσια σχολεία εξαιρούνται και από την υποχρέωση εξασφάλισης πολεοδομικής άδειας, δυνάμει του Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου (Ν.90/1972), ενώ σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου Αρ. 36.473, ημερ. 21.11.1991, για αναπτύξεις που διενεργούνται από Κυβερνητικά Τμήματα απαιτείται η εξασφάλιση των Απόψεων του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως (γνωστή και ως πολεοδομική συναίνεση).

Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι, σε αντίθεση με τις λοιπές σχολικές αναπτύξεις, η απαιτούμενη πολεοδομική συναίνεση δεν εξασφαλίζεται για την τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών, παρότι αυτές, σε αρκετές περιπτώσεις, αποτελούν εκτεταμένη, ημιμόνιμη ή και μόνιμη επέκταση των σχολικών μονάδων.

Η νομοθεσία που διέπει τα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι σαφώς αυστηρότερη και πληρέστερη, σε σύγκριση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τα δημόσια σχολεία, τόσο ως προς τις απαιτήσεις αδειοδότησης και ασφάλειας, όσο και ως προς τους μηχανισμούς εποπτείας και τις προβλεπόμενες κυρώσεις. Συγκεκριμένα, με βάση τις πρόνοιες του περί Ιδιωτικών Σχολείων Νόμου του 2019

(Ν.147(Ι)/2019), η τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών σε ιδιωτικά σχολεία θεωρείται ως «ανάπτυξη», με αποτέλεσμα να απαιτείται τροποποίηση των υφιστάμενων σχεδίων και έκδοση νέας πολεοδομικής άδειας.

Συμπερασματικά, η πρακτική που ακολουθείται από το ΥΠΑΝ, ως προς τις προκατασκευασμένες αίθουσες, αποκλίνει από την πρακτική που εφαρμόζεται για άλλες σχολικές αναπτύξεις, γεγονός που, κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, συνιστά ασυνέπεια στην εφαρμογή των προβλεπόμενων διαδικασιών, αυξάνει τον κίνδυνο δημιουργίας ακατάλληλων ή και επικίνδυνων σχολικών συνθηκών και ενδέχεται να επιφέρει πρόσθετο δημοσιονομικό κόστος λόγω μελλοντικών διορθωτικών παρεμβάσεων.

1.3 Ζητήματα ασφάλειας, υγείας και λειτουργικότητας

Παρότι της τοποθέτησης προκατασκευασμένων αιθουσών προηγείται επιτόπια επιθεώρηση από τις Τεχνικές Υπηρεσίες του ΥΠΑΝ, διαπιστώθηκε ότι δεν υφίσταται τεκμηριωμένη και τυποποιημένη μελέτη χωροθέτησής τους βάσει ενιαίων κριτηρίων ασφάλειας και υγείας. Επιπλέον, σε επιτόπιους ελέγχους της Υπηρεσίας μας, σε σχολεία του Δημοτικού Διαμερίσματος Ύψωνα του Δήμου Κουρίου, διαπιστώθηκαν αποκλίσεις από τα πρότυπα ασφαλούς διακίνησης και ζητήματα λειτουργικότητας των σχολικών αυλών.

Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων,

- διαπιστώθηκε μη σύνδεση των προκατασκευασμένων αιθουσών με τις υπόλοιπες κτιριακές υποδομές των σχολείων, σε αντίθεση με τα πρότυπα σχεδιασμού των σχολικών κτιρίων που προβλέπουν ότι επιβάλλεται η διακίνηση προς όλους τους χώρους με επιστρωμένους και υπόστεγους χώρους διακίνησης και «για την οριζόντια διακίνηση κατασκευάζονται στεγασμένοι διάδρομοι»,
- παρατηρήθηκαν επικίνδυνες διαμορφώσεις υπαίθριων χώρων, αφού η αυλή έξω από συγκεκριμένες προκατασκευασμένες αίθουσες χαρακτηρίζεται από κατήφορο, το οποίο είναι ιδιαίτερα επικίνδυνο, καθώς δεν υπάρχουν κάγκελα ή χειρολαβές σε χαμηλά περιτοιχίσματα, και

- παρατηρήθηκε περιορισμένος λειτουργικός και παιδαγωγικός χώρος κάτι που αναφέρθηκε από τις Διευθύνσεις των σχολείων.

1.4 Διαχείριση στεγαστικών αναγκών – ενέργειες ΥΠΑΝ

Η διαχείριση του υπερπληθυσμού στις σχολικές μονάδες βασίστηκε, από το ΥΠΑΝ, σε δύο άξονες: (α) βραχυπρόθεσμα/προσωρινά μέτρα άμεσης εφαρμογής και (β) μακροπρόθεσμο σχεδιασμό μέσω ανέγερσης και επέκτασης υποδομών. Ωστόσο, παρατηρείται σαφής απόκλιση μεταξύ αναγκών και διαθέσιμων πόρων, με αποτέλεσμα την υπερβολική εξάρτηση από προσωρινές λύσεις.

Βραχυπρόθεσμα και προσωρινά μέτρα

Για το σχολικό έτος 2025 – 2026, η αντιμετώπιση των αυξημένων στεγαστικών αναγκών στηρίχθηκε κυρίως σε πρωτοβουλίες των ίδιων των σχολικών μονάδων, που υιοθέτησαν λύσεις άμεσης εφαρμογής, που οδήγησαν σε:

- κατάργηση ή μετατροπή ειδικών αιθουσών και βοηθητικών χώρων,
- κάλυψη αυλών με προκατασκευασμένες αίθουσες, με περιορισμό ζωτικών χώρων για τους μαθητές με κίνδυνο υποβάθμισης του παιδαγωγικού περιβάλλοντος και της ποιότητας διδασκαλίας και
- κίνδυνο παγίωσης προσωρινών λύσεων ως μόνιμων.

Ενδεικτικά, τα Δημόσια Νηπιαγωγεία Ύψωνα Β' και Γ' λειτουργούν με εκτεταμένη χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών και προσωρινή αξιοποίηση χώρων άλλης χρήσης. Συγκεκριμένα, το πρώτο λειτουργούσε, κατά τη σχολική χρονιά 2025 – 2026, με έξι τμήματα τα οποία στεγάζονται σε τρεις αίθουσες διδασκαλίας και τρεις προκατασκευασμένες αίθουσες. Επίσης, το δεύτερο λειτουργούσε την ίδια χρονιά με πέντε τμήματα σε δύο αίθουσες διδασκαλίας, δύο προκατασκευασμένες και ένα εργαστήριο Οικιακής Οικονομίας που παραχωρήθηκε προσωρινά από το γειτονικό δημοτικό σχολείο.

Άρα, πρόκειται για λύσεις έκτακτης ανάγκης που δεν υποκαθιστούν τον ορθολογικό κτιριολογικό και εκπαιδευτικό σχεδιασμό και ενέχουν σοβαρούς κινδύνους αν εφαρμοστούν σε μόνιμη βάση.

Μακροπρόθεσμες παρεμβάσεις (ανέγερση και επέκταση)

Η βιώσιμη αντιμετώπιση του προβλήματος προϋποθέτει την υλοποίηση έργων ανέγερσης και επέκτασης σχολικών μονάδων, τα οποία απαιτούν, σύμφωνα με το ΥΠΑΝ, πολυετή (4 – 5 έτη) προγραμματισμό και σταθερή χρηματοδότηση και που:

- αποτελούν τη μόνη διαρθρωτική και μακροπρόθεσμα αποτελεσματική λύση και

- υπάρχει ώριμος σχεδιασμός και προγραμματισμός έργων και δυνατότητα ουσιαστικής αναβάθμισης της ποιότητας εκπαίδευσης.

Εντούτοις, σύμφωνα με το ΥΠΑΝ, η υλοποίηση τους αντιμετωπίζει εμπόδια λόγω δημοσιονομικών περιορισμών, όπως οι περικοπές χρηματοδότησης (€3,4 εκ. το 2025 και €5 εκ. το 2026 στις προτάσεις Προϋπολογισμού του ΥΠΑΝ), που οδηγούν σε:

- μη προκήρυξη σημαντικού αριθμού νέων έργων (23 έργα), λόγω των περικοπών αυτών,
- καθυστέρηση έναρξης ώριμων έργων (€27,8 εκ.) λόγω έλλειψης πιστώσεων, και
- διατήρηση της εξάρτησης από προσωρινές λύσεις.

Η περιορισμένη χρηματοδότηση επηρεάζει αναπόφευκτα την υλοποίηση του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού και συμβάλλει στην διαιώνιση των προβλημάτων. Ως εκ τούτου, ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη συστηματική και αποτελεσματική αντιμετώπισή τους, ενισχύοντας τη στοχευμένη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων. Παράλληλα, κρίνεται απαραίτητη η ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου μακροπρόθεσμου πλάνου που να συνδέει άμεσα τις δημογραφικές τάσεις και τις εγγραφές μαθητών με τον έγκαιρο προγραμματισμό και την επάρκεια των σχολικών υποδομών. Μια τέτοια προσέγγιση επιτρέπει την πρόληψη ελλείψεων, την αποφυγή αποσπασματικών λύσεων και τη σταδιακή διασφάλιση βιώσιμων συνθηκών λειτουργίας για τις σχολικές μονάδες.

1.5 Χρηματοδότηση από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Από την εξέταση των στοιχείων του ΣΑΑ, διαπιστώθηκε ότι αυτό αποτέλεσε, μέχρι σήμερα, περιορισμένο χρηματοδοτικό εργαλείο για την υλοποίηση της μεταρρύθμισης της επέκτασης του υποχρεωτικού ηλικιακού ορίου της Προδημοτικής Εκπαίδευσης, ως προς την κάλυψη του κόστους προκατασκευασμένων σχολικών αιθουσών. Συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε ότι, για τη μεταρρύθμιση αυτή θα απαιτηθούν, μέχρι και τη σχολική χρονιά 2030 – 2031, συνολικά €127 εκ., από τα οποία μόνο τα €12,2 εκ. θα διατεθούν από το ΣΑΑ. Παράλληλα, η έλλειψη επικαιροποιημένων εκτιμήσεων κόστους και επαρκούς πληροφόρησης, εκ μέρους του ΥΠΑΝ, για την πρόοδο των έργων ανέγερσης νηπιαγωγείων υπονομεύει την αποτελεσματική παρακολούθηση και αξιολόγηση της μεταρρύθμισης, εγείροντας ζητήματα χρηστής διαχείρισης και έγκαιρου προγραμματισμού των δημόσιων πόρων.

Εν κατακλείδι, η χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών στα δημόσια σχολεία δεν είναι κατ' ανάγκη αρνητική, στον βαθμό που αξιοποιείται ως έκτακτη ή και προσωρινή λύση για την κάλυψη άμεσων στεγαστικών αναγκών. Ωστόσο, το γεγονός ότι συχνά τοποθετούνται και αντιμετωπίζονται εξ αρχής ως προσωρινό μέτρο, χωρίς να προηγείται επαρκής μελέτη χωροθέτησης και χωρίς την απαιτούμενη πολεοδομική συναίνεση, σε συνδυασμό με το ότι σε αρκετές περιπτώσεις παραμένουν στην πράξη ως μόνιμη ή ημιμόνιμη λύση, οδηγεί στη δημιουργία ουσιαστικών προβλημάτων ως προς τη λειτουργικότητα και τη συνολική ποιότητα του σχολικού περιβάλλοντος.

2. Εισαγωγή

2.1 Κύριες πληροφορίες για τον ελεγχόμενο φορέα

Η παροχή ποιοτικής, ισότιμης και ασφαλούς εκπαίδευσης αποτελεί θεμελιώδη υποχρέωση του κράτους, η οποία απορρέει από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας και, ειδικότερα, από το άρθρο 20, το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα στην εκπαίδευση, καθώς και από τις διατάξεις του περί Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία Νόμου (Ν.89(Ι)/1996). Η υποχρέωση αυτή δεν περιορίζεται στην παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών, αλλά επεκτείνεται στη διασφάλιση κατάλληλων και ασφαλών σχολικών υποδομών, που να υποστηρίζουν τη μαθησιακή διαδικασία.

Ο περί Σχολικών Εφορειών Νόμος (Ν. 108(Ι)/1997) αποτελεί την κύρια νομοθεσία για τις σχολικές υποδομές και ρυθμίζει τη σύσταση και λειτουργία των Σχολικών Εφορειών, οι οποίες έχουν υπό την ευθύνη τους την ανέγερση, συντήρηση και εξοπλισμό σχολικών κτηρίων. Ταυτόχρονα, οι Τεχνικές Υπηρεσίες του ΥΠΑΝ αναλαμβάνουν έργα που αποτελούνται, μεταξύ άλλων, από αρχιτεκτονικές, στατικές, ηλεκτρολογικές και μηχανολογικές μελέτες, εφαρμογή και επίβλεψη της κατασκευής έργων, την αναβάθμιση σχολικών κτιριακών δομών και τη διαχείριση συμβολαίων.

Ως εκ τούτου, το ισχύον θεσμικό πλαίσιο χαρακτηρίζεται από κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ διαφόρων φορέων, με το ΥΠΑΝ να διατηρεί τον κεντρικό ρόλο στρατηγικού σχεδιασμού, συντονισμού και εποπτείας, χωρίς ωστόσο να συγκεντρώνει το σύνολο των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων ως προς τη διαχείριση των σχολικών υποδομών.

Το πιο πάνω πλαίσιο προϋποθέτει αυξημένο βαθμό συντονισμού, ενιαία πληροφόρηση και συστηματική παρακολούθηση, ώστε η διαχείριση των υποδομών να γίνεται ορθολογικά και με μακροπρόθεσμο προσανατολισμό.

Ο κύριος ελεγχόμενος φορέας είναι το ΥΠΑΝ, το οποίο έχει την ευθύνη για τον σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής και την εποπτεία της λειτουργίας των δημόσιων σχολείων.

2.2 Σκοπός του ελέγχου

Αφορμή για τον έλεγχο αποτέλεσαν καταγγελίες και δημοσιεύματα που αφορούσαν σε:

- εκτεταμένα φαινόμενα υπερπληθυσμού σε σχολικές μονάδες, στο Δημοτικό Διαμέρισμα Ύψωνα του Δήμου Κουρίου, και
- τη διαχρονική και αυξανόμενη χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών ως μέσου κάλυψης στεγαστικών αναγκών.

Λαμβάνοντας υπόψη τη φύση και τη σοβαρότητα των ζητημάτων που αναδείχθηκαν, το πεδίο του ελέγχου επεκτάθηκε σε ευρύτερο αριθμό σχολικών μονάδων παγκύπρια, στο μέτρο που κατέστη δυνατόν, δεδομένων των περιορισμών στη διαθεσιμότητα συγκεντρωτικών στοιχείων.

Ειδικότερα, ο έλεγχος αποσκοπούσε στην εξέταση του κατά πόσο οι υφιστάμενες υποδομές επαρκούν για την ασφαλή λειτουργία των σχολικών μονάδων, ιδίως σε περιπτώσεις αυξημένου μαθητικού πληθυσμού, της χρήσης προκατασκευασμένων αιθουσών και των μέτρων αντιμετώπισης αυξημένων αναγκών.

Στο πλαίσιο εξέτασης θεμάτων ασφάλειας και υγείας στις σχολικές μονάδες, εξετάστηκαν και θέματα που αφορούν στη γραπτή εκτίμηση κινδύνου, στα σχέδια πολιτικής άμυνας, στην πυροπροστασία και ασφάλεια ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων και τα αποτελέσματα του ελέγχου περιλαμβάνονται σε ξεχωριστή Ειδική Έκθεση.

2.3 Περιορισμοί ελέγχου

Κατά τη διενέργεια του ελέγχου, διαπιστώθηκαν περιορισμοί οι οποίοι επηρέασαν την έκταση και τη φύση των ελεγκτικών διαδικασιών.

Συγκεκριμένα:

- Δεν υπήρχε διαθέσιμη συγκεντρωτική και επικαιροποιημένη πληροφόρηση από το ΥΠΑΝ για το σύνολο των σχολικών μονάδων σε σχέση με την ενδεικνυόμενη χωρητικότητά τους, τις ετήσιες εγγραφές των μαθητών, καθώς και τις προκατασκευασμένες αίθουσες που είναι τοποθετημένες σε αυτές. Η απουσία κεντρικών μητρώων περιόρισε τη δυνατότητα εξαγωγής πλήρους εικόνας σε σχέση με την έκταση των ενδεχόμενων κινδύνων σε Παγκύπρια βάση.
- Ο έλεγχος βασίστηκε σε δείγματα, τα οποία ενδέχεται να μην αντικατοπτρίζουν πλήρως το σύνολο των σχολικών μονάδων, καθώς και σε στοιχεία που ετοιμάστηκαν από το ΥΠΑΝ, για σκοπούς του ελέγχου, κατά τη διάρκειά του.

Οι πιο πάνω περιορισμοί λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των ευρημάτων και τη διατύπωση των συμπερασμάτων.

3. Ανάλυση ευρημάτων και συστάσεις

3.1 Θέμα: Τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών στα Δημόσια Σχολεία της Κύπρου

Οι προκατασκευασμένες αίθουσες (γνωστές και ως λυόμενες), αποτελούν περιουσιακό στοιχείο του ΥΠΑΝ και τοποθετούνται στα σχολεία για κάλυψη προσωρινών στεγαστικών αναγκών και, όταν απαιτείται, μετακινούνται μεταξύ σχολικών μονάδων. Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσίασε η Υπουργός Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας στις 14.2.2024, στο πλαίσιο κοινοβουλευτικού ελέγχου, οι προκατασκευασμένες αίθουσες απαριθμούσαν, παγκύπρια, σε περίπου 500, οι οποίες ήταν τοποθετημένες σε περίπου 300 σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης και το σχετικό κόστος, για τη χρονική περίοδο 2019 – 2023, ανήλθε σε €0,5 εκ. περίπου. Σήμερα, ο ακριβής αριθμός τους δεν είναι γνωστός, για τους λόγους που εξηγούνται πιο κάτω.

Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΑΝ, για τα έτη 2024 και 2025, οι συνολικές δαπάνες για κατασκευή, μεταφορά και τοποθέτηση αιθουσών ανήλθαν σε περίπου €1,76 εκ.

Η χρήση των εν λόγω αιθουσών εισήχθη ως προσωρινό μέτρο, με στόχο την ευελιξία και την άμεση ανταπόκριση σε επείγουσες ανάγκες. Στην πράξη όμως, παρατηρείται ότι, σε πολλές περιπτώσεις, έχει παγιωθεί ως ημιμόνιμη ή και μόνιμη πρακτική, αφού αυτές παραμένουν σε χρήση για παρατεταμένα χρονικά διαστήματα, που, όπως παρουσιάζεται στη συνέχεια, σε ορισμένες περιπτώσεις, υπερβαίνουν τα δέκα χρόνια. Ως εκ τούτου, οι προκατασκευασμένες αίθουσες τείνουν να ενσωματώνονται λειτουργικά στη σχολική μονάδα, υποκαθιστώντας μόνιμες υποδομές, γεγονός που εγείρει ζητήματα καταλληλότητας, ασφάλειας και ποιότητας του παρεχόμενου μαθησιακού περιβάλλοντος.

3.1.1 Σύμβαση αρ. Τ.Υ. 26/2024 – Κατασκευή, μεταφορά, και τοποθέτηση Προκατασκευασμένων Αιθουσών σε Σχολικές Μονάδες Παγκύπρια.

Το ΥΠΑΝ προβαίνει σε ανοικτούς διαγωνισμούς για την κατασκευή, μεταφορά και τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών. Η πλέον πρόσφατη συμφωνία (Τ.Υ. 26/2024) συνομολογήθηκε στις 16.12.2024, μεταξύ του ΥΠΑΝ και της Αναδόχου εταιρείας, κατόπιν ανοικτού διαγωνισμού, με συμβατική χρονική διάρκεια 30 μήνες και ποσό συμβολαίου €948.700 πλέον ΦΠΑ. Περιλαμβάνει την κατασκευή, μεταφορά και τοποθέτηση 22 προκατασκευασμένων αιθουσών, με αποχωρητήρια, σε σχολικές μονάδες παγκύπρια. Στα παραδοτέα περιλαμβάνονται επίσης οι ηλεκτρολογικές και μηχανολογικές εργασίες, καθώς και οι λοιπές μεταλλικές και οικοδομικές εργασίες που συνδέονται με την υλοποίηση του Έργου.

Κατά τον εκ των υστέρων έλεγχο των εγγράφων του διαγωνισμού, από τη Διεύθυνση Τεχνικού Ελέγχου της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, προέκυψαν τα ακόλουθα:

α. Διαχείριση προκατασκευασμένων αιθουσών

Στον Τόμο Γ των εγγράφων, περιλαμβάνεται πρόβλεψη ότι, κατά την επιτόπου παράδοση, ο Εργολάβος οφείλει να θέσει σε λειτουργία τις εγκαταστάσεις των αιθουσών και να διαθέσει τα απαραίτητα μέσα για την επιθεώρησή τους από τον Εργοδότη.

Χωρίς να έχει εντοπιστεί κάποια άλλη σχετική αναφορά στα έγγραφα διαγωνισμού, εύλογα η πρόβλεψη αυτή φαίνεται να συνδέεται αποκλειστικά με τη διαδικασία παράδοσης / παραλαβής και όχι και με το πλαίσιο λειτουργίας και συντήρησης των αιθουσών μετά την παράδοση.

Περαιτέρω, από τα έγγραφα διαγωνισμού φαίνεται να απουσιάζει η σύνδεση του σταδίου κατασκευής / τοποθέτησης με το στάδιο διαχείρισης / λειτουργίας των αιθουσών, εντός ενός ολοκληρωμένου κύκλου ζωής.

Συμπέρασμα

Η απουσία σαφούς και ολοκληρωμένης πρόβλεψης στα έγγραφα διαγωνισμού για τη διαχείριση, λειτουργία και συντήρηση των προκατασκευασμένων αιθουσών μετά την παράδοσή τους δημιουργεί κίνδυνο ασυνέχειας μεταξύ του σταδίου κατασκευής / τοποθέτησης και του σταδίου λειτουργίας. Ο εν λόγω κίνδυνος μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα κατά τη λειτουργία των αιθουσών, αυξημένο κόστος συντήρησης, καθυστερήσεις στην αποκατάσταση βλαβών και ενδεχόμενη υποβάθμιση της ποιότητας και της ασφάλειας των εγκαταστάσεων.

Ως εκ τούτου, η υφιστάμενη πρόβλεψη στα έγγραφα διαγωνισμού φαίνεται να εστιάζει αποκλειστικά στη διαδικασία παράδοσης / παραλαβής, χωρίς να εντάσσει τις προκατασκευασμένες αίθουσες σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο διαχείρισης καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Συμπερίληψη σχετικών προνοιών στα έγγραφα των διαγωνισμών που αφορούν στη σύνδεση του σταδίου κατασκευής / τοποθέτησης με το στάδιο διαχείρισης / λειτουργίας των αιθουσών εντός ενός ολοκληρωμένου κύκλου ζωής.

Σημειώνεται επίσης ότι, παρόλο που δεν ήταν στον σκοπό του ελέγχου η εξέταση του επιπέδου συντήρησης και λειτουργικότητας των μόνιμων ή προκατασκευασμένων αιθουσών, κατά την επίσκεψή μας σε σχολικές μονάδες στις 16.1.2026, παρατηρήσαμε αλλά και γίναμε δέκτες παραπόνων από τις Διευθύνσεις για ελλιπή συντήρηση. Είναι κρίσιμο συνεπώς να συμπεριληφθούν σχετικές πρόνοιες στα συμβόλαια ώστε να διασφαλίζεται η διατήρηση των αιθουσών σε καλή κατάσταση σε όλη τη διάρκεια της παραμονής τους.

β. Χρήση Προτύπων στις προδιαγραφές των αιθουσών

Στον Τόμο Γ των εγγράφων, αν και τα περισσότερα Πρότυπα που ζητούνται αφορούν σε Ευρωπαϊκά Πρότυπα (EN), εν τούτοις έχουν εντοπιστεί και αναφορές σε Βρετανικά Πρότυπα (BS), όπως BS 5950, BS 4360, BS 4848, BS 7419, BS 5950, BS 4359, BS 5531, BS 5493 και BS 3900.

Σημειώνεται ότι δεν υπάρχει ευρωπαϊκή ή κυπριακή νομοθεσία που να απαγορεύει τη χρήση των Βρετανικών Προτύπων ως τέτοια. Η Οδηγία 2014/24/ΕΕ σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες προβλέπει ότι οι τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να εξασφαλίζουν ίση πρόσβαση και μη δημιουργία εμποδίων στον ανταγωνισμό. Όταν γίνονται παραπομπές σε πρότυπα και τεχνικές προδιαγραφές, υπάρχει σειρά προτίμησης (π.χ. εθνικά που μεταφέρουν ευρωπαϊκά, διεθνή πρότυπα, κ.λπ.). Κάθε παραπομπή συνοδεύεται από τη διατύπωση «or equivalent / ή ισοδύναμο» με τον ενδιαφερόμενο φορέα να μπορεί να αποδείξει ισοδυναμία (δεν απορρίπτεται μόνο επειδή δεν είναι το Πρότυπο που αναφέρθηκε). Ο περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημόσιων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμος (Ν.73(Ι)/2016) ενσωματώνει την ίδια λογική, με ρητές αναφορές στο «ή ισοδύναμο» και στην αποδοχή ισοδύναμων λύσεων.

Συμπέρασμα

Η αναφορά σε Βρετανικά Πρότυπα στις τεχνικές προδιαγραφές, παράλληλα με Ευρωπαϊκά Πρότυπα, ενέχει κίνδυνο παρερμηνείας ή μη ομοιόμορφης εφαρμογής των απαιτήσεων από τους οικονομικούς φορείς. Υφίσταται επίσης κίνδυνος περιορισμού του ανταγωνισμού στην πράξη, εάν οι παραπομπές στα Βρετανικά Πρότυπα δεν συνοδεύονται με σαφή και λειτουργική εφαρμογή της αρχής «ή ισοδύναμο» ή εάν η αξιολόγηση της ισοδυναμίας δεν είναι επαρκώς τεκμηριωμένη και διαφανής. Ο εν λόγω κίνδυνος μπορεί να οδηγήσει σε μειωμένη συμμετοχή οικονομικών φορέων, ασάφειες κατά την αξιολόγηση τεχνικών προσφορών και ενδεχόμενες ενστάσεις ή προσφυγές στη διαδικασία ανάθεσης. Επιπρόσθετα, ενδέχεται να προκύψουν δυσκολίες τόσο στην τεχνική επίβλεψη, όσο και στη μελλοντική συντήρηση των αιθουσών, λόγω της συνύπαρξης διαφορετικών προτύπων αναφοράς, με πιθανές επιπτώσεις στο κόστος, στον χρόνο υλοποίησης και στη διαχειριστική ασφάλεια του έργου.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Παρότι το ισχύον ευρωπαϊκό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο δεν απαγορεύει τη χρήση Βρετανικών Προτύπων και προβλέπει ρητά την αποδοχή ισοδύναμων λύσεων, η ενσωμάτωσή τους στις τεχνικές προδιαγραφές, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή. Κρίνεται σκόπιμο να διασφαλίζεται η σαφής προτεραιότητα των Ευρωπαϊκών Προτύπων και η πλήρης, τεκμηριωμένη και διαφανής εφαρμογή της αρχής «ή ισοδύναμο», ώστε να μην δημιουργούνται εμπόδια στον ανταγωνισμό και να ενισχύεται η ασφάλεια δικαίου και η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης.

Ως εκ τούτου, συστήνεται στο ΥΠΑΝ ο καθορισμός στα έγγραφα διαγωνισμού ότι τα Πρότυπα που αναφέρονται γίνονται αποδεκτά και στη μορφή εθνικών υιοθετήσεων, υπό τον όρο όμως ότι είναι ισοδύναμα με τα Πρότυπα και ότι ισχύουν οι αντίστοιχες απαιτήσεις.

3.1.2 Επάρκεια και αξιοποίηση στοιχείων που τηρούνται στο ΥΠΑΝ.

Λαμβάνοντας υπόψη τον σημαντικό αριθμό των προκατασκευασμένων αιθουσών, η αποτελεσματική και ορθολογική αξιοποίησή τους προϋποθέτει, κατ' αρχήν, την ύπαρξη αξιόπιστης, συγκεντρωτικής και επικαιροποιημένης πληροφόρησης.

Διαπιστώθηκε ότι το ΥΠΑΝ δεν τηρεί επικαιροποιημένο μητρώο για τον συνολικό αριθμό των προκατασκευασμένων αιθουσών και τις σχολικές μονάδες στις οποίες αυτές είναι τοποθετημένες, ούτε υπάρχει μηχανισμός συσχέτισης των ετήσιων εγγραφών μαθητών με την ενδεικνυόμενη κτιριακή χωρητικότητα των σχολείων ανά σχολικό έτος.

Συμπέρασμα

Η απουσία των πιο πάνω κρίσιμων δεδομένων περιορίζει ουσιαδώς τη δυνατότητα του ΥΠΑΝ να παρακολουθεί συστηματικά και έγκαιρα την πραγματική εικόνα πληρότητας των σχολικών μονάδων, να εντοπίζει εγκαίρως φαινόμενα υπερπληθυσμού σε σχολεία και να λαμβάνει τεκμηριωμένες αποφάσεις για την ανακατανομή υποδομών και πόρων. Περαιτέρω, αυξάνει τον κίνδυνο λήψης αποσπασματικών αποφάσεων και παρατεταμένης χρήσης προσωρινών λύσεων, όπως είναι οι προκατασκευασμένες αίθουσες, χωρίς συνολικό σχεδιασμό, με δυνητικές επιπτώσεις τόσο στη χρηστή διαχείριση της δημόσιας περιουσίας όσο και στην ποιότητα και ασφάλεια του παρεχόμενου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Συστήνεται όπως το ΥΠΑΝ θεσπίσει και τηρεί κεντρικό και επικαιροποιημένο μητρώο προκατασκευασμένων αιθουσών, καθώς και μηχανισμό συσχέτισης των ετήσιων εγγραφών μαθητών με την κτιριακή χωρητικότητα των σχολικών μονάδων, ώστε να καθίσταται δυνατή η συστηματική παρακολούθηση της πληρότητας και η τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων για την ανακατανομή υποδομών και πόρων.

3.1.3 Ανάγκες σε προκατασκευασμένες αίθουσες για τη σχολική χρονιά 2025-2026

α. Γενικά

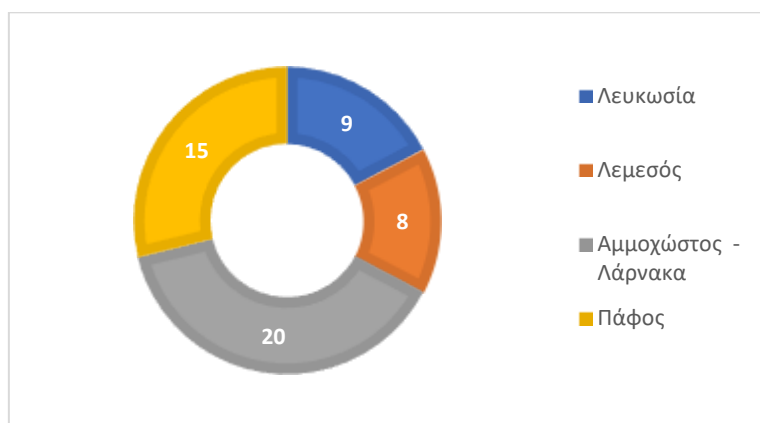
Η καταγραφή και προκαταρκτική αξιολόγηση των σχετικών αναγκών διενεργείται από το ΥΠΑΝ μέσω εγκυκλίου επιστολής του Διευθυντή Δημοτικής Εκπαίδευσης, η οποία αποστέλλεται πριν από την έναρξη κάθε σχολικής χρονιάς προς τους Περιφερειακούς Λειτουργούς Εκπαίδευσης και τα Επαρχιακά Γραφεία Παιδείας, με αίτημα την υποβολή των αναγκών για την επόμενη σχολική χρονιά.

Αντίστοιχη διαδικασία δεν εφαρμόζεται στη Μέση Γενική Εκπαίδευση και Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση, καθώς, σύμφωνα με το ΥΠΑΝ, οι σχετικές ανάγκες είναι περιορισμένες και κοινοποιούνται κατά περίπτωση.

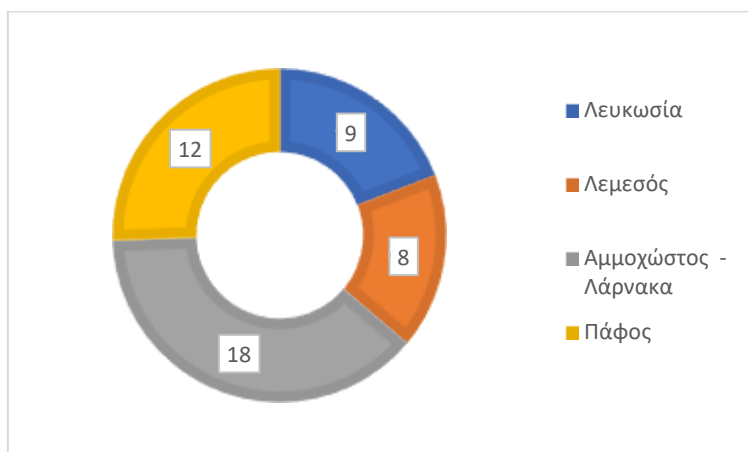
β. Δημοτική / Προδημοτική Εκπαίδευση

Για τη σχολική χρονιά 2025-2026, οι ανάγκες σε προκατασκευασμένες αίθουσες για σχολεία Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης, όπως αυτές κοινοποιήθηκαν στο ΥΠΑΝ από τις σχολικές μονάδες πριν από την έναρξη της σχολικής χρονιάς, καταγράφονται αναλυτικά στον Πίνακα του Παραρτήματος IV και παρουσιάζονται συνοπτικότερα στα Γραφήματα 1 και 2 πιο κάτω.

Γράφημα 1: Αριθμός σχολείων Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης που ζήτησαν προκατασκευασμένες αίθουσες πριν την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2025 – 2026

Γράφημα 2: Ανάγκες Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης σε προκατασκευασμένες αίθουσες, πριν την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2025 – 2026

Συνοπτικά, για τη σχολική χρονιά 2025 – 2026:

- 30 από τα 326 Δημοτικά σχολεία (9%) υπέβαλαν αίτημα για τοποθέτηση επιπλέον συνολικά 35 προκατασκευασμένων αιθουσών, και

- 17 από τα 273 δημόσια νηπιαγωγεία (6,2%) υπέβαλαν αίτημα για αντίστοιχο αριθμό επιπρόσθετων προκατασκευασμένων αιθουσών.

Μετά την αξιολόγηση των αιτημάτων, το ΥΠΑΝ ενέκρινε την τοποθέτηση συνολικά 36 προκατασκευασμένων αιθουσών, 24 στα Δημοτικά σχολεία και 12 στα νηπιαγωγεία. Εγκρίθηκε επίσης η τοποθέτηση δέκα μικρών προκατασκευασμένων αιθουσών για σκοπούς Ειδικής Εκπαίδευσης. Σύμφωνα με πληροφόρηση του ΥΠΑΝ, προτεραιότητα δόθηκε σε αιτήματα Δημοτικών σχολείων που τεκμηριώναν ανάγκη αποκλειστικά λόγω αύξησης των τμημάτων τους.

Σήμερα, ο συνολικός αριθμός των προκατασκευασμένων αιθουσών στη Δημοτική και Προδημοτική Εκπαίδευση εκτιμάται ότι ανέρχεται σε περίπου 440.

γ. Μέση Γενική και Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση

Όσο αφορά στη Μέση Γενική και Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των υφιστάμενων προκατασκευασμένων αιθουσών, ως πιο κάτω.

Για τη σχολική χρονιά 2025-2026, η κατάσταση ήταν ως εξής:

- 48 προκατασκευασμένες αίθουσες σε 115 σχολεία Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης, και
- 21 προκατασκευασμένες αίθουσες σε 11 σχολεία Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

δ. Δεδομένα από επιλεγμένο δείγμα σχολείων

Στο πλαίσιο του ελέγχου, επιλέχθηκε δείγμα σχολείων Δημοτικής και Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης, το οποίο περιλάμβανε:

- Σχολεία που λειτουργούν στο Δημοτικό Διαμέρισμα Ύψωνα του Δήμου Κουρίου.
- Δείγμα άλλων σχολείων από τις υπόλοιπες επαρχίες, τα οποία επιλέχθηκαν, ώστε να περιλαμβάνουν την Προδημοτική, Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση, τα οποία παρουσιάζονται στον Πίνακα 2 πιο κάτω.

Οι Πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζουν στοιχεία για τις σχολικές μονάδες του δείγματός μας. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία συλλέχθηκαν από τις οικείες Σχολικές Εφορίες, λόγω της αδυναμίας του ΥΠΑΝ να τηρεί επικαιροποιημένο μητρώο, όπως αναφέρεται και πιο πάνω.

Πίνακας 1: Αριθμός και χρόνια παραμονής προκατασκευασμένων αιθουσών στα σχολεία του δείγματος

Περίοδος παραμονής στο ίδιο σχολείο (έτη)	Αρ. αιθουσών
1 – 2	11
3 – 4	1
5 – 6	10
7>	5
Χωρίς πληροφόρηση	2

Πηγή: Στη βάση στοιχείων που λήφθηκαν από τις οικείες Σχολικές Εφορείες, 2026

Πίνακας 2: Αριθμός προκατασκευασμένων αιθουσών ανά σχολείο και χρόνος τοποθέτησης

Επαρχία	Σχολική Μονάδα	Αριθμός Προκατασκευασμένων Αιθουσών	Μήνας/Έτος τοποθέτησης
Λευκωσίας	Νηπιαγωγείο Αγ. Αντωνίου	-	-
	Νηπιαγωγείο Αγλαντζιάς Α'	-	-
	Δημοτικό Παλλουριώτισσας Α'	1	04/2023
	Δημοτικό Χ'' Γεωργάκη Κορνέσιου	-	-
	Γυμνάσιο Ακρόπολης	1 (χρήση ως ιατρείο)	09/2025
Λεμεσού	Νηπιαγωγείο Ύψωνα Β'	2	08/2024 και 05/2021
	Νηπιαγωγείο Ύψωνα Γ'	2	08/2014 και 06/2021
	Δημοτικό Σχολείο Ύψωνα Α'	-	-
	Δημοτικό Σχολείο Ύψωνα Β'	1 (χρησιμοποιείται από το γειτονικό Νηπιαγωγείο)	Δεν υπήρχε πληροφόρηση
	Δημοτικό Σχολείο Ύψωνα Γ'	7	2017 (1), 2018 (1), 07/2019 (1), 02/2024 (3) και 12/2024 (1)
	Γυμνάσιο Ύψωνα	3	07/2024 και οι τρεις
Λάρνακας	Νηπιαγωγείο Αγίου Ιωάννη	-	-
	Νηπιαγωγείο Ζήνων	1	Πριν πολλά χρόνια – δεν αναφέρθηκε
	Νηπιαγωγείο Καμάρων	1	07/2025
	Δημοτικό Αγ. Γεωργίου Λάρνακας	1	10/2019
	Δημοτικό Καμάρων	-	-
	Γυμνάσιο Βεργίνας	1	06/2021
Παραλιμνίου	Νηπιαγωγείο Δερύνειας Β'	-	-
	Νηπιαγωγείο Παραλιμνίου Α'	1	08/2024
	Δημοτικό Δερύνειας Γ'	-	-
	Δημοτικό Παραλιμνίου Γ'	-	-
	Γυμνάσιο Παραλιμνίου	6	08/2020 (3) , 03/2021 (3)
Πάφου	Νηπιαγωγείο Πάφου Στ' – Κάτω Πάφου	-	-
	Νηπιαγωγείο Πάφου Δ' – Κάτω Περβολιών	-	-
	Δημοτικό Σχολείο Πάφου Α' – Νεοφύτειο	1	15 περίπου χρόνια
	Δημοτικό Σχολείο Πάφου Ε' – Αγίου Δημητρίου	-	-
	Γυμνάσιο Αποστόλου Παύλου	-	-

Πηγή: Οικείες Σχολικές Εφορείες, Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2026

Όσο αφορά στο Γ' Δημοτικό Σχολείο Ύψωνα, στο οποίο παρατηρείται σημαντικός αριθμός προκατασκευασμένων αιθουσών, σύμφωνα με τα στοιχεία που λήφθηκαν, η πρώτη τοποθέτηση προκατασκευασμένης αίθουσας έγινε το 2017, ακολούθησαν άλλες δύο τα έτη 2018 και 2019 και άλλες τέσσερις το 2024. Σύμφωνα με το ΥΠΑΝ, η προγραμματισμένη ανέγερση του νέου Δημοτικού Σχολείου Ύψωνα Δ' αναμένεται να συμβάλει στη διαχείριση του προβλήματος. Το έργο ωστόσο βρίσκεται ακόμα στο στάδιο όπου το σημείωμα έργου εγκρίθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομικών. Άρα, μέχρι την ολοκλήρωση της ανέγερσης της νέας σχολικής μονάδας, είναι σχεδόν βέβαιο ότι η εξάρτηση από προκατασκευασμένες αίθουσες θα εξακολουθεί να υφίσταται για τουλάχιστον ακόμα τέσσερα χρόνια. Επιπλέον, ο βαθμός με τον οποίο θα αναπτύσσεται η περιοχή και άρα να μεγαλώνει ο μαθητικός πληθυσμός είναι δύσκολο να προβλεφθεί, με ενδεχόμενο ακόμα και οι υφιστάμενες προκατασκευασμένες αίθουσες να μην είναι αρκετές στο άμεσο μέλλον για ικανοποίηση του αριθμού των εγγραφών των μαθητών.

Συμπέρασμα

Από τον έλεγχο των πιο πάνω στοιχείων προκύπτουν οι ακόλουθες διαπιστώσεις:

- α. Κατά τη σχολική χρονιά 2025-2026, η Δημοτική και Προδημοτική Εκπαίδευση αντιμετώπισαν νέα ζητήματα κτιριακής επάρκειας σε ποσοστά 9% και 6,2%, αντίστοιχα, τα οποία καλύφθηκαν σε ουσιαστικό βαθμό μέσω της τοποθέτησης προκατασκευασμένων αιθουσών. Το γεγονός αυτό μεγάλωσε το υφιστάμενο πρόβλημα κάλυψης των στεγαστικών αναγκών τους με προκατασκευασμένες αίθουσες.
- β. Στη Μέση και Μέση Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση καταγράφεται, σε σύγκριση με τη Δημοτική και Προδημοτική Εκπαίδευση, μικρότερος αριθμός προκατασκευασμένων αιθουσών, γεγονός που καταδεικνύει μικρότερα προβλήματα επάρκειας σχολικών υποδομών.
- γ. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πιο πάνω Πίνακα, σε αρκετές σχολικές μονάδες οι προκατασκευασμένες αίθουσες παραμένουν εγκατεστημένες για μεγάλα χρονικά διαστήματα, γεγονός που υποδηλώνει ότι, σε πολλές περιπτώσεις, δεν χρησιμοποιούνται ως προσωρινές, αλλά ως ημιμόνιμες ή και μόνιμες λύσεις.
- δ. Επισημαίνεται ιδιαιτέρως η περίπτωση του Γ' Δημοτικού Σχολείου Ύψωνα, στο οποίο έχουν τοποθετηθεί συνολικά επτά προκατασκευασμένες αίθουσες, γεγονός που καταδεικνύει την έκταση της εξάρτησης από προσωρινές υποδομές στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Το ΥΠΑΝ να καταρτίσει, σε συνεργασία με τις αρμόδιες Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, ολοκληρωμένο προγραμματισμό σχολικών υποδομών ανά βαθμίδα εκπαίδευσης, με σαφή χρονοδιαγράμματα αντικατάστασης των προκατασκευασμένων αιθουσών από μόνιμες κτιριακές λύσεις, δίδοντας προτεραιότητα σε σχολικές μονάδες με μακροχρόνια και εκτεταμένη χρήση τέτοιων αιθουσών.

3.2 Θέμα: Θεσμικό πλαίσιο που διέπει την ανέγερση ή και επέκταση σχολικών μονάδων

3.2.1 Πολεοδομική συναίνεση

Σύμφωνα με τον περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμο (Κεφ. 96) και ειδικότερα το άρθρο 25, οι πρόνοιές του δεν εφαρμόζονται στα κυβερνητικά κτήρια. Αυτό συνεπάγεται ότι οι κυβερνητικές υποδομές, περιλαμβανομένων και των σχολικών μονάδων, εξαιρούνται από την υποχρέωση εξασφάλισης άδειας οικοδομής.

Περαιτέρω, τα δημόσια σχολεία, όπως και τα υπόλοιπα κυβερνητικά κτήρια, εξαιρούνται και από την υποχρέωση εξασφάλισης πολεοδομικής άδειας, δυνάμει του Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου (Ν.90/1972), ενώ σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου Αρ. 36.473, ημερ. 21.11.1991, για αναπτύξεις που διενεργούνται από Κυβερνητικά Τμήματα απαιτείται η εξασφάλιση των Απόψεων του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως (πολεοδομική συναίνεση).

Σύμφωνα με το ΥΠΑΝ, για τα σχέδια για ανέγερση νέων σχολικών μονάδων και για εκτεταμένες επεκτάσεις, εξασφαλίζεται πολεοδομική συναίνεση και υποβάλλονται και για έλεγχο και έγκριση από τις συναρμόδιες Αρχές, όπως ο Επίτροπος Οδικής Ασφάλειας, η Πυροσβεστική Υπηρεσία και η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου.

Διαπιστώθηκε ότι, σε αντίθεση με τις λοιπές σχολικές υποδομές και παρά το γεγονός ότι οι προκατασκευασμένες αίθουσες αποτελούν, σε ορισμένες περιπτώσεις, εκτεταμένη, ημιμόνιμη ή και μόνιμη επέκταση των σχολικών μονάδων, το ΥΠΑΝ δεν εξασφαλίζει την απαιτούμενη πολεοδομική συναίνεση, με αποτέλεσμα να δημιουργείται κίνδυνος μη συμμόρφωσης με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, καθώς και ενδεχόμενων επιπτώσεων ως προς τη νομιμότητα, την ασφάλεια και τη βιωσιμότητα των εν λόγω υποδομών.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με επικοινωνία της Υπηρεσίας μας με το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, η τοποθέτηση προκατασκευασμένης αίθουσας δύναται να θεωρηθεί «ανάπτυξη», αναλόγως παραγόντων όπως:

- ο προβλεπόμενος χρόνος παραμονής,
- ο χώρος και ο τρόπος τοποθέτησης, και
- τα χαρακτηριστικά της κατασκευής.

Συμπέρασμα

Παρότι το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, και συγκεκριμένα ο περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμο (Κεφ. 96) και ο Ν.90/1972, απαλλάσσουν το ΥΠΑΝ από την υποχρέωση εξασφάλισης άδειας οικοδομής και πολεοδομικής άδειας για τις αναπτύξεις που αφορούν σε δημόσια σχολεία, εξακολουθεί να υφίσταται

υποχρέωση εξασφάλισης πολεοδομικής συναίνεσης, σύμφωνα με την Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 36.473, ημερ. 21.11.1991.

Ωστόσο, η πρακτική που ακολουθείται από το ΥΠΑΝ, ως προς τις προκατασκευασμένες αίθουσες, αποκλίνει από την πρακτική που εφαρμόζεται για άλλες σχολικές αναπτύξεις, γεγονός που, κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, συνιστά ασυνέπεια στην εφαρμογή των προβλεπόμενων διαδικασιών, αυξάνει τον κίνδυνο δημιουργίας ακατάλληλων ή και επικίνδυνων σχολικών περιβαλλόντων, υπονομεύει τη διασφάλιση ποιοτικής και ασφαλούς εκπαίδευσης και ενδέχεται να επιφέρει πρόσθετο δημοσιονομικό κόστος λόγω μελλοντικών διορθωτικών παρεμβάσεων.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Το ΥΠΑΝ, σε συνεργασία με το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, να θεσπίσει διαδικασία αξιολόγησης της τοποθέτησης προκατασκευασμένων αιθουσών ως προς το κατά πόσο αυτή συνιστά «ανάπτυξη» και, όπου απαιτείται, να εξασφαλίζει την προβλεπόμενη πολεοδομική συναίνεση. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι απαραίτητο να γίνεται εκτίμηση του αναμενόμενου χρόνου παραμονής των προκατασκευασμένων αιθουσών κατά τον χρόνο τοποθέτησής τους.

3.2.2 Θεσμικό πλαίσιο που διέπει τα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα

α. Αδειοδότηση και κτιριακές απαιτήσεις ιδιωτικών σχολείων

Τα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα διέπονται από τις πρόνοιες του περί Ιδιωτικών Σχολείων Νόμου (Ν.147(Ι)/2019) και, σύμφωνα με το άρθρο 8(1)(γ), πριν από την έναρξη λειτουργίας ιδιωτικού σχολείου, ο ιδιοκτήτης υποχρεούται να υποβάλει αίτηση στην αρμόδια Αρχή, συνοδευόμενη, μεταξύ άλλων, από επίσημα πιστοποιημένα αντίγραφα άδειας οικοδομής, πολεοδομικής άδειας και αίτησης τελικής έγκρισης, πιστοποιητικού καταλληλότητας για θέματα υγειονομικού ελέγχου και πυρασφάλειας και πιστοποιητικού ελέγχου της ηλεκτρικής εγκατάστασης.

β. Τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών σε ιδιωτικά σχολεία

Σύμφωνα με το ΥΠΑΝ, η τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών σε ιδιωτικά σχολεία θεωρείται, βάσει των άρθρων 20 και 21 του Ν.90/1972, ως «ανάπτυξη», με αποτέλεσμα να απαιτείται τροποποίηση των υφιστάμενων σχεδίων και έκδοση νέας πολεοδομικής άδειας.

Ο Ν.147(Ι)/2019 προβλέπει ότι η μη συμμόρφωση με τις πρόνοιές συνιστά ποινικό αδίκημα και ότι, σε περίπτωση καταδίκης, δύναται να επιβληθούν κυρώσεις, περιλαμβανομένης και της αναστολής ή διακοπής της λειτουργίας του ιδιωτικού σχολείου.

Συμπέρασμα

Η νομοθεσία που διέπει τα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι σαφώς αυστηρότερη, πληρέστερη και δεσμευτική, σε σύγκριση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τα δημόσια σχολεία, τόσο ως προς τις απαιτήσεις αδειοδότησης και ασφάλειας, όσο και ως προς τους μηχανισμούς εποπτείας και τις προβλεπόμενες κυρώσεις.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Το ΥΠΑΝ να αξιολογήσει το ισχύον θεσμικό και εποπτικό πλαίσιο που διέπει τις κτηριακές υποδομές των δημόσιων σχολείων, υπό το φως της αυστηρότερης και πληρέστερης ρύθμισης που εφαρμόζεται στα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, με σκοπό την ενίσχυση της συνέπειας, της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων διαδικασιών.

3.3 Θέμα: Ζητήματα ασφάλειας και υγείας που απορρέουν από την τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών

α. Διαδικασίες τοποθέτησης

Το ΥΠΑΝ μάς πληροφόρησε ότι, πριν από την τοποθέτηση των εν λόγω αιθουσών, πολιτικοί μηχανικοί των Τεχνικών Υπηρεσιών του ΥΠΑΝ προβαίνουν σε επιτόπια επιθεώρηση του χώρου. Εντούτοις, διαπιστώθηκε ότι, δεν υφίσταται τεκμηριωμένη μελέτη χωροθέτησης βάσει τυποποιημένων κριτηρίων ασφάλειας και υγείας.

Ως εκ τούτου, δεν διασφαλίζεται η ομοιόμορφη και συστηματική αξιολόγηση της καταλληλότητας των χώρων, ώστε να ελαχιστοποιούνται ενδεχόμενοι κίνδυνοι για την ασφάλεια των μαθητών και του προσωπικού, καθώς και να αποφεύγονται πιθανές αστοχίες στον ορθολογικό σχεδιασμό και την οργάνωση των σχολικών μονάδων.

β. Σύνδεση με κτιριακές υποδομές

Στην ιστοσελίδα του ΥΠΑΝ, βρίσκονται αναρτημένα τα πρότυπα σχεδιασμού των σχολικών κτιρίων. Στα πρότυπα των Σχολείων Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης, στην ενότητα «Μέσα Διακίνησης στα Κτήρια», ανάμεσα σε άλλα, αναφέρεται ότι επιβάλλεται η διακίνηση προς όλους τους χώρους με επιστρωμένους και υπόστεγους χώρους διακίνησης, και «για την οριζόντια διακίνηση κατασκευάζονται στεγασμένοι διάδρομοι».

Όπως διαπιστώθηκε από την επιτόπια επίσκεψη της Υπηρεσία μας στις 16.1.2026 σε σχολικές μονάδες στο Δημοτικό Διαμέρισμα Ύψωνα του Δήμου Κουρίου, οι προκατασκευασμένες αίθουσες δεν πληρούν τις πιο πάνω προδιαγραφές σε ότι αφορά στη σύνδεσή τους με τις υπόλοιπες κτιριακές υποδομές των σχολείων, όπως παρουσιάζεται στην Εικόνα 1 πιο κάτω.

Εικόνα 1: Προκατασκευασμένες αίθουσες στην αυλή του Γ' Δημοτικού Σχολείου Ύψωνα

Πηγή: Φωτογραφικό υλικό από επιτόπιο έλεγχο της Ελεγκτικής Υπηρεσίας στις 16.1.2026

Σύμφωνα με τη Διεύθυνση του πιο πάνω σχολείου, κατά τις βροχερές μέρες αντιμετωπίζουν δυσκολίες κατά τη μετακίνηση των μαθητών των τάξεων που στεγάζονται σε προκατασκευασμένες αίθουσες, αφού αυτές βρίσκονται σε σημαντική απόσταση από τις υπόλοιπες κτηριακές υποδομές, χωρίς να συνδέονται με καλυμμένους χώρους. Λόγω της απόστασης, είναι επίσης δύσκολη η πρόσβαση των μαθητών σε τουαλέτες, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

γ. Ευθύνες συντήρησης

Σύμφωνα με εσωτερική εγκύκλιο του ΥΠΑΝ (Τ.Υ. 5/24) ημερ. 23.8.2024, η οποία διαβιβάστηκε από τις Τεχνικές Υπηρεσίες του ΥΠΑΝ στις Σχολικές Εφορείες την 1.7.2025, η ευθύνη για τη συντήρηση των προκατασκευασμένων αιθουσών, περιλαμβανομένων των ηλεκτρομηχανολογικών τους εγκαταστάσεων, ανατίθεται στις οικείες Σχολικές Εφορείες. Οι τελευταίες οφείλουν να ενημερώνουν το ΥΠΑΝ, ώστε να παρέχονται οδηγίες για την απαιτούμενη επιδιόρθωση, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.

Περαιτέρω, σύμφωνα με την εν λόγω εγκύκλιο και το συνημμένο 5 αυτής (Εγκύκλιος Τ.Υ. 5/20, ημερ. 19.2.2021, με θέμα «Προκατασκευασμένες αίθουσες σε Δημόσια Εκπαιδευτήρια»), οι Σχολικές Εφορείες έχουν, μεταξύ άλλων, την ευθύνη να διασφαλίζουν ότι:

- οι αίθουσες αερίζονται επαρκώς,
- γίνεται ορθή χρήση των κλιματιστικών μονάδων, με τακτικούς ελέγχους και συντήρηση,
- οι υδρορροές, οι αποχετεύσεις και η οροφή των αιθουσών ελέγχονται και καθαρίζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, και
- η περίμετρος των προκατασκευασμένων αιθουσών διατηρείται καθαρή, ώστε να διασφαλίζεται η ορθή απορροή των όμβριων υδάτων και ο επαρκής αερισμός του δαπέδου.

Διαπιστώθηκε ότι, πέραν της αποστολής της πιο πάνω εγκυκλίου προς τις Σχολικές Εφορείες, δεν διενεργούνται από το ΥΠΑΝ συστηματικοί ή και ποιοτικοί έλεγχοι για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης των Σχολικών Εφορειών με τις πρόνοιές της, γεγονός που περιορίζει την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού εποπτείας και ενδέχεται να επηρεάζει την ορθή συντήρηση των εν λόγω υποδομών. Συναφής είναι η σύσταση μας στην παράγραφο 3.1.1 (α).

Συμπέρασμα

Από τα (α), (β) και (γ) πιο πάνω, καταδεικνύονται σημαντικές αδυναμίες στις διαδικασίες χωροθέτησης, σύνδεσης και συντήρησης των προκατασκευασμένων αιθουσών, οι οποίες δημιουργούν άμεσους και έμμεσους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία των μαθητών, των εκπαιδευτικών και του λοιπού προσωπικού των σχολικών μονάδων. Η απουσία τεκμηριωμένης και τυποποιημένης μελέτης χωροθέτησης δεν διασφαλίζει τη συστηματική αξιολόγηση της καταλληλότητας των χώρων, με αποτέλεσμα την έκθεση των χρηστών σε πιθανούς κινδύνους λόγω ακατάλληλης τοποθέτησης των αιθουσών.

Περαιτέρω, οι διαπιστωθείσες αποκλίσεις από τα πρότυπα ασφαλούς διακίνησης και σύνδεσης με τις υφιστάμενες σχολικές υποδομές ενδέχεται να αυξάνουν τον κίνδυνο ατυχημάτων, ιδίως κατά τη μετακίνηση μαθητών και προσωπικού. Παράλληλα, η έλλειψη συστηματικής εποπτείας από το ΥΠΑΝ ως προς τη συμμόρφωση των Σχολικών Εφορειών με τις υποχρεώσεις συντήρησης περιορίζει τη διασφάλιση επαρκών συνθηκών υγιεινής, αερισμού και λειτουργικής ασφάλειας των αιθουσών, με πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις στη σωματική υγεία και ευημερία των χρηστών τους.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Συστήνεται όπως το ΥΠΑΝ αξιολογήσει και τυποποιήσει τις διαδικασίες που εφαρμόζονται για τη χωροθέτηση, τη σύνδεση με τις υφιστάμενες σχολικές υποδομές και τη συντήρηση των προκατασκευασμένων αιθουσών, θεσπίζοντας τεκμηριωμένα κριτήρια ασφάλειας και υγείας και μηχανισμό συστηματικής εποπτείας της συμμόρφωσης των Σχολικών Εφορειών με τις σχετικές υποχρεώσεις.

δ. Άλλα θέματα που προέκυψαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Ελεγκτικής Υπηρεσίας σε σχολεία του Δημοτικού Διαμερίσματος Ύψωνα.

(i) Γ' Δημοτικό Σχολείο Ύψωνα

Στο εν λόγω Δημοτικό υπάρχουν τοποθετημένες επτά προκατασκευασμένες αίθουσες. Σύμφωνα με τη Διεύθυνση του Σχολείου και όπως παρουσιάζεται στην Εικόνα πιο κάτω:

- Στην αυλή γύρω από τις προκατασκευασμένες αίθουσες υπάρχουν πέτρες/χαλίκια, τα οποία εύκολα μπορεί να οδηγήσουν σε τραυματισμούς, κυρίως κατά το παιχνίδι των μαθητών.

- Η αυλή έξω από συγκεκριμένες προκατασκευασμένες αίθουσες χαρακτηρίζεται από κατήφορο, το οποίο είναι ιδιαίτερα επικίνδυνο, καθώς δεν υπάρχουν κάγκελα ή χειρολαβές σε χαμηλά περιτοιχίσματα.

Εικόνα 2: Προκατασκευασμένη αίθουσα στην αυλή του Γ' Δημοτικού Σχολείου Ύψωνα

Πηγή: Φωτογραφικό υλικό από επιτόπιο έλεγχο της Ελεγκτικής Υπηρεσίας στις 16.1.2026

(ii) Β' Δημοτικό Σχολείο Ύψωνα

Στην αυλή του εν λόγω Δημοτικού υπήρχε τοποθετημένη μία προκατασκευασμένη αίθουσα, η οποία όμως χρησιμοποιείται από το Β' Νηπιαγωγείο το οποίο γειτνιάζει με το Δημοτικό. Όπως παρουσιάζεται στην Εικόνα πιο κάτω, επί τοις ουσίαις, αυτή καταλαμβάνει χώρο από την αυλή του Δημοτικού για χρήση από τους μαθητές του νηπιαγωγείου.

Εικόνα 3: Προκατασκευασμένη αίθουσα στην αυλή του Β' Δημοτικού Ύψωνα.

Πηγή: Φωτογραφικό υλικό από επιτόπιο έλεγχο της Ελεγκτικής Υπηρεσίας στις 16.1.2026

(iii) Γ' Νηπιαγωγείο Ύψωνα

Η τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών στον ήδη περιορισμένο χώρο της αυλής του Νηπιαγωγείου μειώνει σημαντικά τον διαθέσιμο υπαίθριο χώρο για παιχνίδι και δραστηριότητες, επηρεάζοντας αρνητικά την ποιότητα της σχολικής καθημερινότητας των παιδιών.

Παράλληλα, διαπιστώθηκε η διεξαγωγή του μαθήματος ειδικής εκπαίδευσης στον διάδρομο, λόγω έλλειψης κατάλληλου χώρου, με κίνδυνο την υποβάθμιση των συνθηκών μάθησης και τον περιορισμό της απαραίτητης ιδιωτικότητας και συγκέντρωσης, που ενδέχεται να επηρεάζουν αρνητικά την αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης υποστήριξης.

Συνολικά, οι πιο πάνω συνθήκες δεν διασφαλίζουν ένα επαρκές και παιδαγωγικά κατάλληλο περιβάλλον για όλους τους μαθητές.

Εικόνα 2: Προκατασκευασμένη αίθουσα στην αυλή του Γ' Νηπιαγωγείου Ύψωνα

Εικόνα 3: Χώρος διεξαγωγής μαθήματος ειδικής εκπαίδευσης στο Γ' Νηπιαγωγείο Ύψωνα

Συμπέρασμα

Από τα ευρήματα του επιτόπιου ελέγχου της Ελεγκτικής Υπηρεσίας στα σχολεία του Δημοτικού Διαμερίσματος Ύψωνα προκύπτει ότι η τοποθέτηση και χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών έχει δημιουργήσει σοβαρά ζητήματα ασφάλειας και λειτουργικότητας των σχολικών αυλών. Στο Γ' Δημοτικό Σχολείο Ύψωνα, η ύπαρξη χαλικιών και επικίνδυνων κλίσεων χωρίς επαρκή προστατευτικά μέτρα αυξάνει τον κίνδυνο ατυχημάτων κατά τη διάρκεια του διαλείμματος και της καθημερινής μετακίνησης των μαθητών. Αντίστοιχα, στο Γ' Νηπιαγωγείο Ύψωνα συνθήκες τόσο όσο αφορά στην τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών, όσο και σε σχέση με τη διεξαγωγή του μαθήματος ειδικής εκπαίδευσης στον διάδρομο του σχολείου, δεν διασφαλίζουν ένα επαρκές και παιδαγωγικά κατάλληλο περιβάλλον για όλους τους μαθητές.

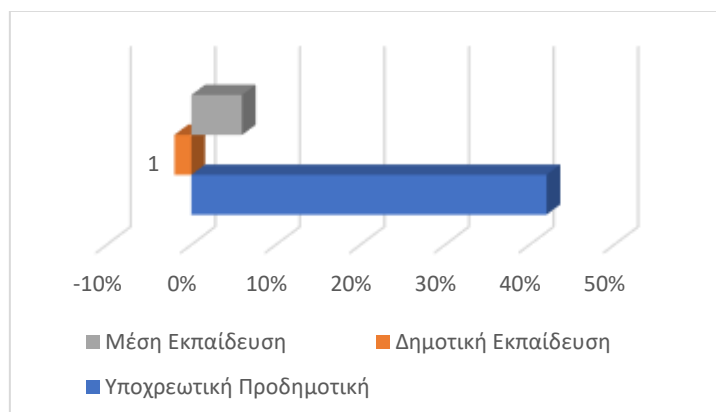
Οι πιο πάνω συνθήκες δεν επηρεάζουν μόνο τη σωματική ασφάλεια των παιδιών, αλλά και την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης συνολικά. Η αυλή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της μαθησιακής διαδικασίας, καθώς συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση, τη σωματική ανάπτυξη και την ψυχοσυναισθηματική ευεξία των μαθητών. Ο περιορισμός ή η υποβάθμιση του υπαίθριου σχολικού χώρου, καθώς και η ύπαρξη επικίνδυνων σημείων, υπονομεύουν ένα ασφαλές και υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον και, κατ' επέκταση, την εκπαιδευτική εμπειρία των μαθητών.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Συστήνεται όπως το ΥΠΑΝ αξιολογήσει, σε συνεργασία με τις οικείες Σχολικές Εφορείες, τις επιπτώσεις της τοποθέτησης προκατασκευασμένων αιθουσών στη λειτουργικότητα και την ασφάλεια των σχολικών αυλών και να προχωρήσει στη λήψη διορθωτικών μέτρων, όπου διαπιστώνονται επικίνδυνες διαμορφώσεις ή αδικαιολόγητος περιορισμός του διαθέσιμου υπαίθριου χώρου για τους μαθητές.

3.4 Θέμα: Πληρότητα σχολικών μονάδων.

Κατά την περίοδο 2019 – 2025 καταγράφηκαν ουσιώδεις μεταβολές στον αριθμό εγγεγραμμένων μαθητών. Η ποσοστιαία μεταβολή ανήλθε σε +42% στην υποχρεωτική Προδημοτική Εκπαίδευση, -2% στη Δημοτική και +6% στη Μέση Γενική Εκπαίδευση και Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση. Επιπλέον στοιχεία της πληρότητας και χωρητικότητας των σχολικών μονάδων αναφέρονται στο Παράρτημα V της Έκθεσης (Πίνακας Α1).

Γράφημα 3: Μεταβολές κατά την περίοδο 2019 – 2025 στον αριθμό των εγγεγραμμένων μαθητών.

Πηγή: Στη βάση στοιχείων του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, 2026

Ειδικά στην Προδημοτική, κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του νέου ηλικιακού ορίου, οι εγγραφές αυξήθηκαν από 10.531 (2023 – 2024) σε 11.340 (2024 – 2025), δηλαδή κατά 8% (σύμφωνα με τον Πίνακα Α2 του Παραρτήματος V).

Στη Δημοτική Εκπαίδευση, παρά τη μικρή συνολική μείωση, οι ανάγκες στέγασης παρέμειναν αυξημένες, γεγονός που αποτυπώνεται στην έγκριση 24 προκατασκευασμένων αιθουσών για το σχολικό έτος 2025 – 2026. Διαπιστώθηκε ότι, από τα 326 δημοτικά σχολεία, τα 65 λειτούργησαν με περισσότερα τμήματα από όσα προέβλεπαν οι μόνιμες κτιριακές τους υποδομές, ενώ σημαντικός αριθμός σχολείων είχε πληρότητα κάτω του 80% (Πίνακες Β5 και Β6, Παράρτημα VI). Ενδεικτικά, στο Δημοτικό Σχολείο Ύψωνα Γ³ εγγράφηκαν 436 μαθητές έναντι χωρητικότητας 350, με λειτουργία 20 τμημάτων αντί 14 (Πίνακας Β7, Παράρτημα V).

Στη Μέση Εκπαίδευση (2025 – 2026), ποσοστό 16%–33% των σχολείων ανά επαρχία υπερέβη την ενδεικνυόμενη χωρητικότητα, με αντιμετώπιση μέσω αύξησης μετακινούμενων τμημάτων³ ή χρήσης προκατασκευασμένων αιθουσών (Πίνακας Β8, Παράρτημα VI).

Στα Δημόσια Νηπιαγωγεία (Προδημοτική Εκπαίδευση) (2025 – 2026), 12% λειτούργησε πέραν της χωρητικότητας με προκατασκευασμένες αίθουσες, ενώ από το υπόλοιπο 88%, το 96% λειτούργησε με χαμηλότερη της ενδεικνυόμενης πληρότητα (Πίνακες Β9 και Β10, Παράρτημα VI).

Ιδιαίτερα οξυμένο πρόβλημα διαπιστώνεται στα Γυμνάσια της πόλης Πάφου, όπου το σχολικό έτος 2024 – 2025 λειτούργησαν συνολικά 142 τμήματα έναντι κτιριακής δυνατότητας 108, με αύξηση μαθητικού πληθυσμού 23% (2016 – 2025) και κάλυψη αναγκών μέσω προσωρινών λύσεων (Πίνακας Β11, Παράρτημα VI).

³ Μετακινούμενο είναι το τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης χωρίς μόνιμη αίθουσα διδασκαλίας, το οποίο μετακινείται μεταξύ διαθέσιμων αιθουσών κατά το ημερήσιο πρόγραμμα, κατά την πρακτική του ΥΠΑΝ.

Συμπέρασμα

Το σχολικό έτος 2025 – 2026 καταγράφεται ταυτόχρονα υπερπληθυσμός σε αριθμό σχολικών μονάδων και χαμηλή πληρότητα σε άλλες.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Το ΥΠΑΝ να καταρτίζει, πριν από την έναρξη κάθε σχολικής χρονιάς, επικαιροποιημένο πίνακα πληρότητας ανά σχολική μονάδα, στον οποίο να αποτυπώνονται ο αριθμός μαθητών, η εγκεκριμένη κτιριακή χωρητικότητα και οι διαθέσιμες αίθουσες, και να τον αξιοποιεί, στον βαθμό που αυτό είναι δυνατό, για τη λήψη αποφάσεων ανακατανομής μαθητών, έγκρισης νέων τμημάτων ή τοποθέτησης προκατασκευασμένων αιθουσών.

3.5 Θέμα: Φαινόμενο υπερπληθυσμού σχολικών μονάδων

Η ανάγκη τοποθέτησης προκατασκευασμένων αιθουσών σε σχολικές μονάδες προκύπτει από την ύπαρξη υπερπληθυσμού σε αυτές.

Για σκοπούς της παρούσας Έκθεσης, ως «υπερπληθυσμός» ορίζεται η κατάσταση κατά την οποία ο αριθμός των εγγεγραμμένων μαθητών υπερβαίνει τη δυναμικότητα για την οποία έχουν σχεδιαστεί οι μόνιμες κτηριακές υποδομές της εκάστοτε σχολικής μονάδας. Η εν λόγω κατάσταση έχει ως αποτέλεσμα την υιοθέτηση λύσεων, όπως η χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών.

3.5.1 Αίτια υπερπληθυσμού σε σχολικές μονάδες

Ο υπερπληθυσμός που παρατηρείται σε σχολικές μονάδες αποδίδεται, από το ΥΠΑΝ, κατά κύριο λόγο, στους πιο κάτω παράγοντες:

α. Αύξηση του αριθμού μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία

Η συνεχής εισροή μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία, κυρίως από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει αυξήσει τη ζήτηση για σχολικές θέσεις, επιβαρύνοντας τις υφιστάμενες σχολικές μονάδες, καθώς δεν είναι δυνατή η άμεση επέκταση των κτηριακών υποδομών τους.

β. Απότομη αύξηση του πληθυσμού σε συγκεκριμένες εκπαιδευτικές περιφέρειες

Η έντονη οικιστική ανάπτυξη σε ορισμένες περιοχές δεν συνοδεύτηκε από αντίστοιχη και έγκαιρη ανάπτυξη εκπαιδευτικών υποδομών, με αποτέλεσμα την άνιση κατανομή του μαθητικού πληθυσμού και τη δημιουργία φαινομένων υπερπληθυσμού, όπως καταγράφεται και στην υπό αναφορά περίπτωση του Δημοτικού Διαμερίσματος Ύψωνα.

Συγκεκριμένα, από στοιχεία των Τεχνικών Υπηρεσιών του ΥΠΑΝ προκύπτει σαφής και τεκμηριωμένη παραδοχή ύπαρξης σοβαρού προβλήματος υπερπληθυσμού στα δημόσια σχολεία της πιο πάνω περιοχής. Ειδικότερα:

- Κατά τη χρονική περίοδο 2015 - 2016 έως 2025 - 2026, ο αριθμός μαθητών στα δημοτικά σχολεία της περιοχής αυξήθηκε από 847 σε 1.054.
- Η συνολική αύξηση μαθητών ανήλθε σε 20,7% στη Δημοτική Εκπαίδευση και 39% στα νηπιαγωγεία (σύμφωνα με τους Πίνακες Β1 και Β2 του Παραρτήματος VI).
- Το Δημοτικό Σχολείο Ύψωνα Γ' και το αντίστοιχο νηπιαγωγείο παρουσίασαν ιδιαίτερα έντονη αύξηση μαθητικού πληθυσμού, η οποία είναι δύσκολο να απορροφηθεί από άλλες σχολικές μονάδες της περιοχής.
- Τα Δημόσια Νηπιαγωγεία Ύψωνα Β' και Γ' λειτουργούν με εκτεταμένη χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών και προσωρινή αξιοποίηση χώρων άλλης χρήσης. Συγκεκριμένα, το πρώτο λειτουργούσε, κατά τη σχολική χρονιά 2025 – 2026, με έξι τμήματα τα οποία στεγάζονται σε τρεις αίθουσες διδασκαλίας και τρεις προκατασκευασμένες αίθουσες. Επίσης, το δεύτερο λειτουργούσε την ίδια χρονιά με πέντε τμήματα σε δύο αίθουσες διδασκαλίας, δύο προκατασκευασμένες και ένα εργαστήριο Οικιακής Οικονομίας που παραχωρήθηκε προσωρινά από το γειτονικό δημοτικό σχολείο (σύμφωνα με τον Πίνακα Β4 του Παραρτήματος VI).

Σημειώνεται ότι το ΥΠΑΝ εφαρμόζει πολιτική επαναπροσδιορισμού εκπαιδευτικών περιφερειών, με στόχο τη μεταφορά μαθητών από υπερπληθυσμένες σχολικές μονάδες σε γειτονικές με διαθέσιμη χωρητικότητα. Πριν από την έναρξη κάθε σχολικής χρονιάς, οι περιφέρειες επαναξιολογούνται με τροποποιήσεις οδών ή νέες προσθήκες. Ωστόσο, σε αρκετές περιπτώσεις, υφίστανται περιορισμοί που καθιστούν την ανακατανομή πρακτικά ανεφάρμοστη. Ιδιαίτερα ενδεικτική είναι η περίπτωση της περιοχής του Δημοτικού Διαμερίσματος Ύψωνα με:

- γεωγραφική απομόνωση,
- ύπαρξη αυτοκινητόδρομου Λεμεσού – Πάφου ως φυσικού ορίου, και
- ήδη αυξημένο πληθυσμό γειτονικών σχολείων και νηπιαγωγείων,

που περιορίζουν ουσιαστικά τις δυνατότητες μεταφοράς μαθητών. Ως εκ τούτου, παρότι το ΥΠΑΝ εξέτασε σενάρια ανακατανομής που θα μπορούσαν θεωρητικά να μειώσουν τον συνολικό αριθμό τμημάτων, οι προσπάθειες δεν καρποφόρησαν.

Συμπέρασμα

Η ανακατανομή μαθητών αποτελεί για το ΥΠΑΝ δυνητικό εργαλείο διαχείρισης του μαθητικού πληθυσμού, ωστόσο, στην πράξη, παρουσιάζει σημαντικούς γεωγραφικούς, κοινωνικούς και λειτουργικούς περιορισμούς και δεν μπορεί να θεωρηθεί γενικευμένη ή επαρκής λύση.

γ. Επέκταση του ηλικιακού ορίου εισόδου στην υποχρεωτική Προδημοτική Εκπαίδευση

Η πρόσφατη επέκταση του ηλικιακού ορίου εισόδου στην υποχρεωτική Προδημοτική Εκπαίδευση έχει αυξήσει τον αριθμό των παιδιών στις προσχολικές μονάδες, χωρίς, όπως διαπιστώθηκε, να έχει προηγηθεί επαρκής προσαρμογή της χωρητικότητάς τους, γεγονός που δημιουργήσε πρόσθετες πιέσεις στις υφιστάμενες υποδομές.

(i) Νομοθετικές ρυθμίσεις και επιπτώσεις στην πληθυσμιακή σύνθεση της Προδημοτικής Εκπαίδευσης.

Με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 9.1.2018, αποφασίστηκε η σταδιακή αύξηση της ηλικίας πρώτης εγγραφής στην Α' τάξη Δημοτικού, από πέντε έτη και οκτώ μήνες σε έξι έτη, με υποχρέωση συμπλήρωσης των ηλικιών αυτών πριν από την 1η Σεπτεμβρίου του έτους φοίτησης.

Περαιτέρω, με τον περί Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης (Υποχρεωτική Φοίτηση και Παροχή Δωρεάν Παιδείας) Τροποποιητικό Νόμο του 2024 (Ν.30(Ι)/2024), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 26.3.2024, αποφασίστηκε η σταδιακή μείωση της ηλικίας υποχρεωτικής προδημοτικής εκπαίδευσης από τέσσερα έτη και οκτώ μήνες σε τέσσερα έτη, με μεταβατική εφαρμογή από το σχολικό έτος 2024 – 2025 έως και το 2031 – 2032.

Σύμφωνα με πληροφόρηση που λάβαμε από τις Τεχνικές Υπηρεσίες του ΥΠΑΝ, η εφαρμογή της νέας νομοθεσίας, με ισχύ εντός της σχολικής χρονιάς 2024 – 2025, βρήκε αριθμό δημόσιων νηπιαγωγείων απροετοίμαστο, ως προς την ικανότητά τους να εξυπηρετήσουν τον αυξημένο αριθμό παιδιών με βάση τις υφιστάμενες κτιριακές υποδομές. Ως άμεσο μέτρο αντιμετώπισης, απαιτήθηκε η αγορά και τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών σε αριθμό νηπιαγωγείων.

Σύμφωνα με τον Πίνακα πιο κάτω, η εφαρμογή της νομοθεσίας οδήγησε σε αύξηση των εγγραφών στα δημόσια νηπιαγωγεία κατά 10% – 18%, παγκύπρια, για τα σχολικά έτη 2024 -2025 και 2025-2026, σε σύγκριση με τους υποθετικούς αριθμούς εγγραφών χωρίς την εφαρμογή του Νόμου.

Πίνακας 3: Εγγραφές στα δημόσια νηπιαγωγεία μετά την ψήφιση της σχετικής νομοθεσίας για τις χρονιές 2024-25 και 2025-26, σε σχέση με τις εγγραφές παιδιών που θα γίνονταν εάν δεν ψηφιζόταν ο Ν.30(Ι)/2024

Επαρχίες	Σχολικό έτος 2024-2025		% αύξησης	Σχολικό έτος 2025-2026		% αύξησης
	Εγγραφές παιδιών μετά την ψήφιση της Νομοθεσίας	Υποθετικές Εγγραφές πριν την ψήφιση της Νομοθεσίας		Εγγραφές παιδιών μετά την ψήφιση της Νομοθεσίας	Υποθετικές Εγγραφές πριν την ψήφιση της Νομοθεσίας	
Λευκωσία	3.870	3.506	10,4	3.961	3.469	14,2
Λεμεσός	3.109	2.825	10,0	3.239	2.846	13,8
Λάρνακα - Αμμόχωστος	2.953	2.665	10,8	3.070	2.691	14,0
Πάφος	1.746	1.565	11,6	1.862	1.582	17,7

Πηγή: Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, 2026

Περαιτέρω, για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών τοποθετήθηκαν:

- 17 προκατασκευασμένες αίθουσες το σχολικό έτος 2024 – 2025, και
- 12 επιπρόσθετες προκατασκευασμένες αίθουσες το σχολικό έτος 2025 – 2026.

Από πρακτικά συνάντησης της Διεύθυνσης Δημοτικής Εκπαίδευσης με τις Τεχνικές Υπηρεσίες του ΥΠΑΝ (ημερ. 3.7.2024), διαπιστώθηκε ότι οι πρώτοι ουσιαστικοί σχεδιασμοί για ανεγέρσεις ή επεκτάσεις νηπιαγωγείων εξετάστηκαν μόλις δύο μήνες πριν την έναρξη του σχολικού έτους 2024 – 2025, και σίγουρα μετά την ψήφιση της νομοθεσίας. Οι εν λόγω σχεδιασμοί αφορούσαν έργα με έναρξη υλοποίησης το 2025 και, εκ των πραγμάτων, δεν μπορούσαν να καλύψουν τις ανάγκες των δύο πρώτων ετών εφαρμογής του Νόμου (2024 – 2025 και 2025 – 2026).

Συμπέρασμα

Η επέκταση του ηλικιακού ορίου εισόδου στην υποχρεωτική Προδημοτική Εκπαίδευση εφαρμόστηκε χωρίς την αναγκαία έγκαιρη προσαρμογή των κτιριακών υποδομών, με αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση των εγγραφών και την άσκηση έντονων πιέσεων στα δημόσια νηπιαγωγεία.

Η καθυστερημένη έναρξη ουσιαστικού σχεδιασμού για ανέγερση ή επέκταση σχολικών μονάδων οδήγησε στην αναγκαστική και εκτεταμένη χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών ως προσωρινή λύση. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει αδυναμίες στον στρατηγικό προγραμματισμό του ΥΠΑΝ και στον συντονισμό μεταξύ νομοθετικών αποφάσεων και ετοιμότητας, με άμεσες επιπτώσεις στη λειτουργικότητα των σχολείων και στην ποιότητα του προσφερόμενου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Εκ των πραγμάτων, το πρόβλημα δεν θα αντιμετωπιστεί σύντομα με άλλες μόνιμες υποδομές και άρα οι προκατασκευασμένες αίθουσες στα σχολεία αυτά αναμένεται να λάβουν μόνιμο χαρακτήρα.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Συστήνεται όπως το ΥΠΑΝ διασυνδέει εγκαίρως τις νομοθετικές ή πολιτικές αποφάσεις που επηρεάζουν τον μαθητικό πληθυσμό με τον αντίστοιχο κτιριακό και λειτουργικό προγραμματισμό της Προδημοτικής Εκπαίδευσης, ώστε να διασφαλίζεται η έγκαιρη προσαρμογή της χωρητικότητας των σχολικών μονάδων και να αποφεύγεται η εκτεταμένη προσφυγή σε προσωρινές λύσεις, όπως η τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών.

(ii) Χρηματοδότηση της μεταρρύθμισης από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Το ΣΑΑ, το οποίο ολοκληρώνεται τον Αύγουστο 2026, είναι το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος του είναι η ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και θεσμικής ανθεκτικότητας, καθώς και η αναβάθμιση τομέων όπως η παιδεία, οι υποδομές και η ποιότητα ζωής.

Η επέκταση του υπό αναφορά υποχρεωτικού ηλικιακού ορίου εντάσσεται στο ΣΑΑ και, όπως διαπιστώθηκε ανάμεσα σε άλλα, το κόστος των επιπρόσθετων προκατασκευασμένων αιθουσών για τα σχολικά έτη 2024 – 2025 και 2025 – 2026 καλύφθηκε από αυτό. Σύμφωνα με στοιχεία της Διεύθυνσης Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας του Υπουργείου Οικονομικών, η σχετική συνολική δαπάνη έως τις 31.12.2025 ανήλθε σε περίπου €4,38 εκ., εκ των οποίων περίπου €1,36 εκ. αφορούσαν στην κατασκευή, μεταφορά και τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών.

Για το σύνολο της μεταρρύθμισης έως το σχολικό έτος 2030 – 2031, σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΑΝ, έχει εκτιμηθεί συνολική δαπάνη ύψους περίπου €127 εκ., εκ των οποίων:

- €24,7 εκ. αφορούν σε ανεγέρσεις νέων νηπιαγωγείων,
- €8,4 εκ. αφορούν στην τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών ή/και επεκτάσεις, και
- το υπόλοιπο ποσό αφορά σε επιδοτήσεις διδάκτρων και συναφείς παρεμβάσεις.

Σημειώνεται ότι, από τα €127εκ, €12,2εκ θα διατεθούν από το ΣΑΑ.

Ωστόσο, διαπιστώθηκε ότι η εκτίμηση αυτή δεν είναι επικαιροποιημένη, καθώς βασίζεται σε στοιχεία που είχαν υποβληθεί στη Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομικών τον Νοέμβριο του 2023. Επιπλέον, δεν υπήρξε διαθέσιμη πληροφόρηση από το ΥΠΑΝ ως προς την πρόοδο υλοποίησης των έργων ανέγερσης νηπιαγωγείων που προϋπολογίστηκαν.

Συμπέρασμα

Από την εξέταση των στοιχείων του ΣΑΑ διαπιστώνεται ότι αποτέλεσε, μέχρι σήμερα, περιορισμένο χρηματοδοτικό εργαλείο για την υλοποίηση της μεταρρύθμισης της επέκτασης του υποχρεωτικού ηλικιακού ορίου, ως προς την κάλυψη του κόστους προκατασκευασμένων σχολικών αιθουσών. Παράλληλα, η έλλειψη επικαιροποιημένων εκτιμήσεων κόστους και επαρκούς πληροφόρησης για την πρόοδο των έργων ανέγερσης νηπιαγωγείων υπονομεύει την αποτελεσματική παρακολούθηση και

αξιολόγηση της μεταρρύθμισης, εγείροντας ζητήματα χρηστής διαχείρισης και έγκαιρου προγραμματισμού των δημόσιων πόρων.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Συστήνεται όπως το ΥΠΑΝ επικαιροποιεί, σε τακτική βάση, τις εκτιμήσεις κόστους που αφορούν στη μεταρρύθμιση της υποχρεωτικής Προδημοτικής Εκπαίδευσης και διασφαλίζει την ύπαρξη επαρκούς και επικαιροποιημένης πληροφόρησης για την πρόοδο υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων έργων, ώστε να καθίσταται δυνατή η αποτελεσματική παρακολούθηση της αξιοποίησης των πόρων του ΣΑΑ και ο έγκαιρος προγραμματισμός των αναγκών υποδομών.

3.6 Διαχείριση στεγαστικών αναγκών – ενέργειες ΥΠΑΝ και σχολικών μονάδων

3.6.1 Βραχυπρόθεσμα και προσωρινά μέτρα

Η αντιμετώπιση του υπερπληθυσμού βασίζεται κυρίως σε βραχυπρόθεσμα και προσωρινά μέτρα, τα οποία εισηγούνται και υλοποιούν, κατά κύριο λόγο, οι ίδιες οι σχολικές μονάδες.

Στη Μέση Γενική Εκπαίδευση, τα μέτρα περιλαμβάνουν, εκτός από τη χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών, την κατάργηση ή μετατροπή ειδικών αιθουσών, τη μετατροπή βοηθητικών χώρων και αύξηση μετακινούμενων τμημάτων. Ενδεικτικά, σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΑΝ, στα Γυμνάσια της πόλης Πάφου δημιουργήθηκαν, κατά τη σχολική χρονιά 2024 – 2025, 34 επιπλέον τμήματα, τα οποία εξυπηρετήθηκαν αποκλειστικά με τέτοιες λύσεις.

Αντίστοιχα, στην Προδημοτική Εκπαίδευση, τα μέτρα περιλάμβαναν, τόσο την τοποθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών, όσο και την κατάργηση κοινοτικών τμημάτων⁴ και τη χρήση αιθουσών γειτονικών Δημοτικών Σχολείων.

Συμπέρασμα

Τα μέτρα που εφαρμόστηκαν αποτελούν λύσεις έκτακτης ανάγκης και όχι διαρθρωτικές παρεμβάσεις. Η συστηματική κατάργηση ειδικών χώρων και η αξιοποίηση αυλών για σκοπούς διδασκαλίας υποβαθμίζουν το σχολικό περιβάλλον, περιορίζουν βασικές παιδαγωγικές λειτουργίες και επηρεάζουν αρνητικά την ποιότητα της εκπαίδευσης. Η επανάληψη των πρακτικών αυτών ενέχει τον κίνδυνο να παγιωθούν προσωρινές λύσεις ως μόνιμες, χωρίς τον αναγκαίο εκπαιδευτικό και κτιριολογικό σχεδιασμό.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Συστήνεται όπως το ΥΠΑΝ θέσει σαφή πλαίσια και περιορισμούς στη χρήση βραχυπρόθεσμων στεγαστικών μέτρων από τις σχολικές μονάδες και διασφαλίζει ότι η κατάργηση ειδικών αιθουσών, η κάλυψη αυλών ή η μετατροπή χώρων κοινής χρήσης εφαρμόζονται

⁴ Τα κοινοτικά τμήματα αποτελούν τμήματα προδημοτικής εκπαίδευσης, όπως αυτή ορίζεται και εποπτεύεται από το ΥΠΑΝ και λειτουργούν στο πλαίσιο κοινοτικών νηπιαγωγείων, τα οποία υπάγονται παιδαγωγικά στη Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης. Δεν ταυτίζονται κατ' ανάγκη με την υποχρεωτική προδημοτική εκπαίδευση, δεδομένου ότι, κατά κανόνα, εξυπηρετούν παιδιά μικρότερης ηλικίας.

μόνο κατ' εξαίρεση και για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, προς αποφυγή της υποβάθμισης του σχολικού περιβάλλοντος και της παγίωσης προσωρινών λύσεων ως μόνιμων πρακτικών, χωρίς τον αναγκαίο εκπαιδευτικό και κτιριολογικό σχεδιασμό.

3.6.2 Μακροπρόθεσμες παρεμβάσεις – Ανέγερση και επέκταση σχολικών μονάδων

Η ανέγερση και επέκταση σχολικών μονάδων αποτελεί τη μόνη βιώσιμη μακροπρόθεσμη λύση, απαιτεί όμως πολυετή προγραμματισμό (4 – 5 έτη) και επαρκή χρηματοδότηση. Σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΑΝ, κατά το 2025, λόγω ουσιωδών περικοπών ύψους €3,4 εκ., στις προτάσεις για τον Προϋπολογισμό του, δεν κατέστη δυνατή η προκήρυξη 23 νέων έργων, που είχαν σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση υπερπληθυσμού ή και την αναβάθμιση σχολικών μονάδων. Αντίστοιχη μείωση ύψους €5 εκ. επήλθε στον Προϋπολογισμό του 2026, ενώ επεκτάσεις ή ανεγέρσεις έργων, περίπου €27,8 εκ., των οποίων η Μελέτη ολοκληρώθηκε, δεν μπορούν να ξεκινήσουν λόγω μη επαρκών διαθέσιμων πιστώσεων, παρόλο που περιλαμβάνονται στο Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2026 – 2028.

Συμπέρασμα

Η περιορισμένη χρηματοδότηση ακυρώνει στην πράξη τη δυνατότητα έγκαιρης υλοποίησης μακροπρόθεσμων λύσεων, με αποτέλεσμα η διαχείριση του υπερπληθυσμού να συνεχίζει να βασίζεται σε προσωρινά μέτρα, τα οποία επιβαρύνουν τη λειτουργικότητα των σχολικών μονάδων και την ποιότητα της δημόσιας εκπαίδευσης.

Σύσταση Ελεγκτικής Υπηρεσίας: Συστήνεται όπως το ΥΠΑΝ διασφαλίσει την επαρκή και έγκαιρη χρηματοδότηση έργων ανέγερσης και επέκτασης σχολικών μονάδων, σύμφωνα με τον μακροπρόθεσμο κτιριακό προγραμματισμό του και το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο. Στο πλαίσιο του στρατηγικού του σχεδιασμού και του θεσμικού του ρόλου, να ενισχύσει τη συνεργασία του με το Υπουργείο Οικονομικών, κατά τον καθορισμό των ανώτατων οροφών δαπανών του εκάστοτε Προϋπολογισμού, ώστε η προβλεπόμενη χρηματοδότηση να καθορίζεται σε ρεαλιστική και τεκμηριωμένη βάση, ανάλογη των πραγματικών στεγαστικών αναγκών της δημόσιας εκπαίδευσης, προς αποφυγή της διαρκούς προσφυγής σε προσωρινά μέτρα και της αναστολής ώριμων αναπτυξιακών έργων, με κίνδυνο την περαιτέρω επιδείνωση των προβλημάτων υπερπληθυσμού και την υποβάθμιση της ποιότητας του παρεχόμενου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος.

Σχόλια Ελεγχόμενου Φορέα

Το προσχέδιο της παρούσας Ειδικής Έκθεσης διαβιβάστηκε με ηλεκτρονικό μήνυμα στο **Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας**, το **Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως** και το **Υπουργείο Οικονομικών**, με την παράκληση όπως έχουμε τα δικά τους σχόλια και απόψεις, ώστε να συμπεριληφθούν στην τελική μορφή της Ειδικής Έκθεσης. Οι αυτούσιες απαντητικές επιστολές τους παρουσιάζονται στο **Παράρτημα VI**. Σημειώνεται ότι, όπου στις απαντήσεις τους γίνεται αναφορά σε θέματα που υπήρχαν στο προσχέδιο της Ειδικής Έκθεσης αλλά τελικά δεν έχουν συμπεριληφθεί στην τελική της μορφή, κατά την κρίση της Υπηρεσίας μας αυτά έχουν απαντηθεί επαρκώς ή/και έχουν επιλυθεί μέσα από τις απαντήσεις των ελεγχόμενων φορέων.

4. Παραρτήματα

Παράρτημα Ι: Θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων Γενικού Ελεγκτή

Ευθύνη Ελεγκτικής Υπηρεσίας και διαφύλαξη της ανεξαρτησίας της

Οι Ειδικές Εκθέσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των ελέγχων που αυτή διενεργεί επί των πολιτικών (policies) και προγραμμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας ή άλλων ελεγχόμενων οργανισμών ή επί θεμάτων που αφορούν στον Προϋπολογισμό τους ή συγκεκριμένους τομείς αυτού, ή τα αποτελέσματα ελέγχων ιδιωτών ελεγκτών στους οποίους η Ελεγκτική Υπηρεσία έχει αναθέσει τον έλεγχο λογαριασμών οποιουδήποτε ελεγχόμενου υπ' αυτής οργανισμού, δυνάμει του περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στο Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμου (Ν.113(Ι)/2002). Η Ελεγκτική Υπηρεσία επιλέγει και σχεδιάζει τις εν λόγω ελεγκτικές δραστηριότητες κατά τρόπον ώστε αυτές να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του δημόσιου συμφέροντος.

Η εκ μέρους της Ελεγκτικής Υπηρεσίας παράθεση ευρημάτων ελέγχου γίνεται στη βάση όσων στοιχείων έχουν τεθεί ενώπιόν της.

Εκτός αν τούτο δηλωθεί ρητά, η μη παράθεση ευρημάτων επί ορισμένων πτυχών ή θεμάτων που αφορούν στο αντικείμενο του ελέγχου, δεν συνιστά διαβεβαίωση, ούτε και υποδηλοί ότι αυτά είναι απαλλαγμένα αδυναμιών ή σφαλμάτων ή αποκλίσεων από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, αφού ο εξωτερικός ελεγκτής δεν αναμένεται ότι μπορεί να εντοπίζει κάθε αδυναμία ή σφάλμα ή απόκλιση από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο.

Οι συστάσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας αποτελούν εισηγήσεις για τον τρόπο χειρισμού των παρατηρήσεων και ευρημάτων του ελέγχου. Σε καμία περίπτωση δεν δύναται να εκληφθεί ότι οι συστάσεις αυτές επηρεάζουν την ανεξαρτησία της Υπηρεσίας, ως εξωτερικού ελεγκτή ή ότι συνεπάγονται συμμετοχή της Υπηρεσίας στη λήψη οποιασδήποτε σχετικής απόφασης από τη διοίκηση της ελεγχόμενης οντότητας, η οποία εξακολουθεί να φέρει αποκλειστικά την ευθύνη για την ορθή και νόμιμη λήψη απόφασης, ως προς τον τρόπο χειρισμού των ευρημάτων ελέγχου και συστάσεων.

Ουδμία πρόνοια στην παρούσα Έκθεση σημαίνει ή θα πρέπει να εκληφθεί, ότι με αυτή διατυπώνεται κατηγορία εναντίον οποιουδήποτε προσώπου για εκ προθέσεως κατάχρηση εξουσίας ή για τη διάπραξη ποινικών ή άλλων αδικημάτων. Αυτά, αν υπάρχουν, θα πρέπει να διερευνηθούν από τις αρμόδιες αρχές, μόνο δε τα αρμόδια δικαστήρια μπορούν να κρίνουν κάποιο πρόσωπο ως ένοχο οποιουδήποτε αδικήματος. Τονίζεται, επίσης, ότι οι συστάσεις και τα ευρήματα της Ελεγκτικής Υπηρεσίας αφορούν στους ελεγχόμενους φορείς και οποιαδήποτε αναφορά σε άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ουδόλως εξυπακούει ότι αυτά έχουν προβεί κατ' ανάγκη σε οτιδήποτε μεμπτό, αφού κάτι τέτοιο εκφεύγει του πεδίου ελέγχου της παρούσας Έκθεσης.

Αρμοδιότητες Γενικού Ελεγκτή

Ο έλεγχος διενεργήθηκε στο πλαίσιο των συνταγματικών αρμοδιοτήτων του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας και των προνοιών του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014).

Το άρθρο 116 του Συντάγματος της Δημοκρατίας ορίζει ότι ο Γενικός Ελεγκτής, βοηθούμενος από τον Βοηθό Γενικό Ελεγκτή, ελέγχει εν ονόματι της Δημοκρατίας όλες τις εισπράξεις και πληρωμές και όλους τους λογαριασμούς χρηματικών διαθεσίμων και άλλου ενεργητικού ή άλλων υποχρεώσεων που αναλαμβάνει η Δημοκρατία ή που δημιουργούνται για λογαριασμό της. Για τον σκοπό αυτό, ο Γενικός Ελεγκτής έχει δικαίωμα να επιθεωρεί και να ελέγχει όλα τα σχετικά βιβλία, αρχεία και καταστάσεις, καθώς και τους χώρους όπου φυλάγεται το πιο πάνω ενεργητικό. Επίσης, ο Γενικός Ελεγκτής, βοηθούμενος από τον Βοηθό Γενικό Ελεγκτή, ασκεί κάθε άλλη εξουσία ή εκτελεί οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα ή υποχρεώσεις που καθορίζονται ή του αναθέτονται διά Νόμου.

Σύμφωνα με το άρθρο 81 του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014), ο Γενικός Ελεγκτής διεξάγει τον εξωτερικό έλεγχο των λογαριασμών της Δημοκρατίας.

Σύμφωνα με τον περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμο (Ν.38(Ι)/2014), ο ελέγχων λειτουργός κάθε Κονδυλίου οφείλει να διασφαλίσει την ορθότητα και νομιμότητα των εισπράξεων και πληρωμών και την αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα και οικονομία της υλοποίησης του οικείου Προϋπολογισμού, στη βάση των αρχών της χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης (άρθρα 7(1) και 8).

Για τον σκοπό αυτό, η Ελεγκτική Υπηρεσία προχωρεί σε οικονομικούς και διαχειριστικούς ελέγχους, όπως και ελέγχους συμμόρφωσης Υπουργείων, Τμημάτων και Υπηρεσιών της Δημόσιας Υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Ο περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμος (Ν.113(Ι)/2002) παρέχει σαφείς εξουσίες στον Γενικό Ελεγκτή, να ζητά στοιχεία σε οποιαδήποτε μορφή, περιλαμβανομένης και της ηλεκτρονικής μορφής, επεξηγήσεις και πληροφορίες, γραπτές ή προφορικές, που κατά την κρίση του μπορούν να τον υποβοηθήσουν στην εκτέλεση του έργου του.

Παράρτημα ΙΙ: Μεθοδολογία

Πρότυπα ελέγχου

Σύμφωνα με το άρθρο 81(2) του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014), ο Γενικός Ελεγκτής διεξάγει τον εξωτερικό έλεγχο στη βάση διεθνών αναγνωρισμένων προτύπων ελέγχου που ο ίδιος αποφασίζει.

Όπως ρητά αναφέρεται στις Ελεγκτικές Οδηγίες που έχουν εκδοθεί από τον Γενικό Ελεγκτή, οι έλεγχοι της Ελεγκτικής Υπηρεσίας διεξάγονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (ISSAI) που εκδίδει ο Διεθνής Οργανισμός Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI), ο οποίος είναι ένας αυτόνομος, ανεξάρτητος, μη-πολιτικοποιημένος Οργανισμός, με ειδικό συμβουλευτικό καθεστώς προς το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Τα Πρότυπα ISSAI διαχωρίζουν τους ελέγχους που διενεργούνται από τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα σε τρεις κατηγορίες, τους οικονομικούς ελέγχους, τους ελέγχους συμμόρφωσης και τους διαχειριστικούς ελέγχους. Για τους ελέγχους αυτούς υπάρχει αριθμός ελεγκτικών προτύπων που είναι κοινά και αριθμός ελεγκτικών προτύπων που αφορούν ειδικά στην κάθε κατηγορία ελέγχου.

Η διενέργεια του παρόντος ελέγχου διέπεται κυρίως από τις διατάξεις των πιο κάτω Προτύπων.

Το θεμελιώδες Πρότυπο INTOSAI-P1 ουσιαστικά καταγράφει αυτούσια τη Διακήρυξη, η οποία υιοθετήθηκε το 1977 από το Παγκόσμιο Συνέδριο του INTOSAI στη Λίμα του Περού (Διακήρυξη της Λίμα). Όπως στο ίδιο το Πρότυπο καταγράφεται, το έγγραφο αυτό θεωρείται η “Magna Carta” στην άσκηση εξωτερικού ελέγχου των κυβερνήσεων, καθώς έθεσε τα θεμέλια του δημόσιου ελέγχου. Η Διακήρυξη θέτει τα βασικά σημεία ελέγχου και τις βασικές αρχές για τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα που είναι αναγκαίες, ώστε να επιτευχθούν ανεξάρτητα και αντικειμενικά αποτελέσματα. Οι αρχές που εγκαθιδρύθηκαν στη Διακήρυξη της Λίμα αναγνωρίστηκαν από τις Αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ με αρ. 66/209 (ημερ. 22.12.2011) και 69/228 (ημερ. 19.12.2014). Το Πρότυπο INTOSAI-P1, όπως και το Πρότυπο INTOSAI-P10 (Διακήρυξη του Μεξικού), αποτελούν μέρος του κοινοτικού κεκτημένου.

Το Πρότυπο ISSAI 100 παρουσιάζει τον ορισμό του ελέγχου του δημόσιου τομέα και παρέχει τις βασικές έννοιες, στοιχεία και αρχές (τόσο τις γενικές αρχές που σχετίζονται με τον έλεγχο όσο και τις αρχές

που σχετίζονται με τις διάφορες φάσεις της διαδικασίας ελέγχου) που ισχύουν για όλους τους ελέγχους του δημόσιου τομέα.

Το Πρότυπο ISSAI 400 ορίζει τον έλεγχο συμμόρφωσης ως μια ανεξάρτητη εκτίμηση του κατά πόσο ένα δεδομένο θέμα είναι σύμφωνο με τις αρχές που έχουν οριστεί ως κριτήρια ελέγχου. Οι έλεγχοι αυτοί αποσκοπούν στην αξιολόγηση του κατά πόσο οι ενέργειες του ελεγχόμενου φορέα συνάδουν με τις αρχές ή κανόνες που τον διέπουν. Οι αρχές και κανόνες αυτοί μπορεί να αφορούν στη συμμόρφωση με διατάξεις των σχετικών Νόμων, Κανονισμών ή συμφωνιών ή με τις γενικές αρχές χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης και συμπεριφοράς δημοσίων αξιωματούχων.

Διαχείριση Ποιότητας

Στο πλαίσιο της δέσμευσής της για ποιότητα και συνεχή βελτίωση, η Υπηρεσία μας εφαρμόζει το Πρότυπο ISSAI 140 «Διαχείριση Ποιότητας για τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα». Αυτό το Πρότυπο απαιτεί μια δομημένη προσέγγιση για τη διασφάλιση υψηλής ποιότητας ελεγκτικού έργου μέσω της θέσπισης και λειτουργίας ενός αποτελεσματικού Συστήματος Διαχείρισης Ποιότητας, όπως αναλυτικά περιγράφεται στην [ιστοσελίδα](#)⁵ μας.

Ελεγκτική προσέγγιση

Ο παρών έλεγχος βασίστηκε σε στοιχεία που υποβλήθηκαν από το ΥΠΑΝ, αριθμών Σχολικών Εφορειών, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, σε επισκόπηση εγγράφων, μητρώων και αρχείων αλληλογραφίας, στη διενέργεια συναντήσεων με τη Διεύθυνση και το προσωπικό του ΥΠΑΝ και της Σχολικής Εφορίας Δυτικής Λεμεσού, καθώς και σε επιτόπιο έλεγχο σε σχολικές μονάδες.

Ο έλεγχος καλύπτει κυρίως τη σχολική χρονιά 2025 - 2026.

Διευκρινίζουμε ότι, για σκοπούς δημοσίευσης της παρούσας Ειδικής Έκθεσης, έχουν απαλειφθεί όλες οι αναφορές που αφορούν σε προσωπικά δεδομένα. Κατ’ αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η συμμόρφωση με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, χωρίς ωστόσο να περιορίζεται ουσιαστικά η κοινοποίηση των ευρημάτων και διαπιστώσεων της Υπηρεσίας μας που επιβάλλουν τα εφαρμοστέα διεθνή πρότυπα.

Κριτήρια ελέγχου

Για σκοπούς του παρόντος ελέγχου συμμόρφωσης, ως κριτήρια ελέγχου χρησιμοποιήθηκαν συγκεκριμένες διατάξεις του θεσμικού πλαισίου ως ακολούθως:

- α. Σύνταγμα Κυπριακής Δημοκρατίας.
- β. Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος (Ν.90/1972).
- γ. Περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμος (ΚΕΦ.96).

⁵https://www.gov.cy/media/sites/12/2026/01/Πολιτική-ΣΔΠΕ-2025_8.pdf

δ. Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου Αρ. 36.473, ημερ. 21.11.1991, για αναπτύξεις που διενεργούνται από Κυβερνητικά Τμήματα.

ε. Ο περί Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης (Υποχρεωτική Φοίτηση και Παροχή Δωρεάν Παιδείας) Νόμος (Ν.24(Ι)/1993).

στ. Περί Ιδιωτικών Σχολείων Νόμος (Ν.147(Ι)/2019).

ζ. Περί Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία Νόμος (Ν.89(Ι)/1996).

Παράρτημα III: Αιτήματα για προκατασκευασμένες αίθουσες Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης, πριν την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2025 – 2026

Επαρχία	Είδος σχολείου	Αριθμός σχολείων που υπέβαλαν αιτήματα*	Αριθμός αιθουσών που ζητήθηκαν	Ανάγκες που έπρεπε να καλυφθούν			
				Επιπρόσθετο τμήματος διδασκαλίας	Για άλλους σκοπούς π.χ αποθήκη, μαθήματα λογοθεραπείας, βεστιάριο	Για ανάγκες της ειδικής εκπαίδευσης	Λόγω επέκτασης ηλικιακού ορίου εισδοχής
Λευκωσία	Δημοτικά	8	8	2		6	
	Νηπιαγωγεία	1	1				1
Λεμεσός	Δημοτικά	4	4	3		1	
	Νηπιαγωγεία	4	4			1	3
Αμμόστοι Λάρνακα	Δημοτικά	8	10	4		6	
	Νηπιαγωγεία	10	10			4	6
Πάφος	Δημοτικά	10	13	12	1		
	Νηπιαγωγεία	2	2				2
Σύνολα		47	52	21	1	18	12

* Ο συνολικός αριθμός Δημοτικών σχολείων και νηπιαγωγείων, ανά το παγκύπριο ανέρχεται σε 326 και 273, αντίστοιχα.

Πηγή: Σχολικές Μονάδες / Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, 2026

Παράρτημα IV: Μεταβολή εγγεγραμμένων μαθητών στα δημόσια σχολεία (2019–2025)

Αναλυτικά στοιχεία μεταβολής μαθητικού πληθυσμού σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΑΝ.

Πίνακας Α1: Μεταβολή εγγεγραμμένων μαθητών ανά βαθμίδα εκπαίδευσης (2019-2020 → 2024-2025)

Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Ποσοστιαία μεταβολή
Υποχρεωτική Προδημοτική Εκπαίδευση	+42%
Δημοτική Εκπαίδευση	-2%
Μέση Εκπαίδευση	+6%

Πίνακας Α2: Εγγεγραμμένοι μαθητές Υποχρεωτικής Προδημοτικής Εκπαίδευσης πριν και μετά την επέκταση ορίου εισδοχής

Σχολικό έτος	Αριθμός μαθητών	Μεταβολή
2023-2024	10.531	–
2024-2025	11.340	+809
Ποσοστιαία μεταβολή		+8%

Παράρτημα V: Στατιστικά Στοιχεία Πληρότητας και Χωρητικότητας Σχολικών Μονάδων**Σχολικό έτος 2025–2026****Πίνακας Β1:** Μεταβολή μαθητικού πληθυσμού Δημοτικών Σχολείων Δήμου Ύψωνα (2015 – 2026)

Σχολικό έτος	Αριθμός μαθητών
2015 – 2016	847
2025 – 2026	1.054
Μεταβολή (αριθμός)	+207
Ποσοστιαία μεταβολή	+20,7%

Πίνακας Β2: Μεταβολή μαθητικού πληθυσμού Νηπιαγωγείων Ύψωνα (2015 – 2025)

Περίοδος	Ποσοστιαία μεταβολή
2015 – 2025	+39%

Πίνακας Β3: Μαθητικός πληθυσμός Δημοτικού Σχολείου Ύψωνα Γ΄

Σχολικό έτος	Μαθητές
2015 – 2016	239
2024 – 2025	~436
Μεταβολή	Σχεδόν διπλασιασμός

Πίνακας Β4: Στοιχεία λειτουργίας Νηπιαγωγείων Ύψωνα – Σχολικό έτος 2025 – 2026

Σχολική μονάδα	Τμήματα	Μόνιμες αίθουσες	Προκατασκευασμένες αίθουσες	Άλλοι χώροι
Νηπιαγωγείο Ύψωνα Β΄	6	3	3	–
Νηπιαγωγείο Ύψωνα Γ΄	5	2	2	1 εργαστήριο (προσωρινή χρήση)

Πίνακας Β5: Δημοτικά Σχολεία που λειτούργησαν με περισσότερα τμήματα από την κτιριακή τους δυνατότητα

Σχολικό έτος 2025 – 2026

Επαρχία	Σύνολο σχολείων	Σχολεία με περισσότερα τμήματα	Ποσοστό
Αμμόχωστος	18	4	22%
Λάρνακα	61	10	16%
Λεμεσός	84	14	17%
Λευκωσία	124	23	19%
Πάφος	39	14	36%
Σύνολο Κύπρου	326	65	20%

Πίνακας Β6: Πληρότητα τμημάτων Δημοτικών Σχολείων (<80%)

Σχολικό έτος 2025 – 2026

Επαρχία	Σχολεία με πληρότητα <80%	Σύνολο σχολείων	Ποσοστό
Αμμόχωστος	15	18	83%
Λάρνακα	42	61	69%
Λεμεσός	55	84	65%
Λευκωσία	93	124	75%
Πάφος	27	39	69%
Σύνολο	232	326	71%

Πίνακας Β7: Στοιχεία υπερπληθυσμού – Δημοτικό Σχολείο Ύψωνα Γ' (2025 – 2026)

Δείκτης	Αριθμός
Εγγεγραμμένοι μαθητές	436
Ενδεικνυόμενη κτιριακή χωρητικότητα	350
Αριθμός τμημάτων που λειτούργησαν	20
Τμήματα βάσει κτιριακών υποδομών	14

Πίνακας Β8: Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης με υπέρβαση ενδεικνυόμενης χωρητικότητας
Σχολικό έτος 2025 – 2026

Επαρχία	Σύνολο σχολείων	Σχολεία με υπερπληθυσμό	Ποσοστό
Λευκωσία	38	6	16%
Λεμεσός	31	7	23%
Λάρνακα	25	6	24%
Πάφος	15	5	33%
Αμμόχωστος	–	0	0%

Πίνακας Β9: Δημόσια Νηπιαγωγεία με υπέρβαση ενδεικνυόμενης χωρητικότητας
Σχολικό έτος 2025–2026

Επαρχία	Σύνολο Νηπιαγωγείων	Με υπέρβαση	Ποσοστό
Λευκωσία	107	8	7%
Λεμεσός	64	11	17%
Αμμόχωστος	15	3	20%
Πάφος	34	3	9%
Λάρνακα	52	7	13%
Σύνολο Κύπρου	272	32	12%

Πίνακας Β10: Νηπιαγωγεία χωρίς ανάγκη προκατασκευασμένων αιθουσών (πληρότητα <100%)

Επαρχία	Νηπιαγωγεία χωρίς προκατασκευασμένες	Με πληρότητα <100%	Ποσοστό
Λευκωσία	99	98	99%
Λεμεσός	53	50	94%
Αμμόχωστος	12	12	100%
Πάφος	31	28	90%
Λάρνακα	45	42	93%
Σύνολο	240	230	96%

Πίνακας Β11: Γυμνάσια Πόλης Πάφου – Υπερπληθυσμός (2024 – 2025)

Δείκτης	Αριθμός
Αριθμός Γυμνασίων	6
Κτιριακή δυνατότητα (τμήματα)	108
Κτιριακή δυνατότητα (μαθητές)	2.490
Λειτουργούντα τμήματα	142
Μαθητές	3.071
Ποσοστιαία αύξηση πληθυσμού	22%
Διαχρονική αύξηση (2016 – 2025)	23%

Παράρτημα VI: Αυτούσιες απαντητικές επιστολές από Ελεγχόμενους Φορείς

9 Ιουνίου, 2026

ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ – ΜΕ ΤΟ ΧΕΡΙ

Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας,

**Θέμα: Τοποθέτηση Προκατασκευασμένων Αιθουσών ως Μέτρο
Διαχείρισης του Υπερπληθυσμού στα Δημόσια Σχολεία**

Έχω οδηγίες να αναφερθώ στην επιστολή σας με αρ. φακ. 05.14.009 και ημερ. 27/5/2026, σχετικά με το πιο πάνω θέμα και να σας πληροφορήσω ότι, το Υπουργείο Οικονομικών συμφωνεί με τη σύσταση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας στο Μέρος 3.6.2 του προσχεδίου της Ειδικής Έκθεσης.

για Γενικό Διευθυντή
Υπουργείου Οικονομικών

Κοιν.: Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
Γραφείο Γενικού Διευθυντή

25 Ιουνίου 2026

Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας

**Τοποθέτηση Προκατασκευασμένων Αιθουσών ως Μέτρο Διαχείρισης
του Υπερπληθυσμού στα Δημόσια Σχολεία**

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα και σε συνέχεια της επιστολής σας, με Αρ. Φακ. 05.14.009, 26.20.001.001 και ημερομηνία 27/05/2026, σας ενημερώνουμε ότι το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΑΝ) θα μελετήσει και θα λάβει σοβαρά υπόψη τις συστάσεις σας, κυρίως σε σχέση με την αντιμετώπιση του υπερπληθυσμού στα σχολεία και των προβλημάτων που δημιουργεί η εγκατάσταση προκατασκευασμένων αιθουσών.

2. Διαχείριση Προκατασκευασμένων αιθουσών

Η σύσταση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας για συμπερίληψη σχετικών προνοιών στα έγγραφα των διαγωνισμών που αφορούν στη σύνδεση του σταδίου κατασκευής/τοποθέτησης με το στάδιο διαχείρισης/λειτουργίας των αιθουσών, έχουμε την άποψη ότι παρουσιάζει προβλήματα κατά την εφαρμογή της και δεν θα επιλύσει το πρόβλημα λόγω των βανδαλισμών που παρατηρούνται και δεν καλύπτονται από τις υποχρεώσεις συντήρησης του ανάδοχου.

3. Επάρκεια και αξιοποίηση στοιχείων που τηρούνται στο ΥΠΑΝ

Το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΑΝ) αποφάσισε και προωθεί τη δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας η οποία θα περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία/έγγραφα/εργασίες οι οποίες κρίνονται σημαντικές για παρακολούθηση και έλεγχο. Συνοπτικά στην ηλεκτρονική αυτή πλατφόρμα θα τηρούνται επικαιροποιημένα αρχεία για τα ακόλουθα:

- i. Γενικές πληροφορίες για τα Δημόσια Σχολικά Κτήρια: πλήρης διεύθυνση, ηλεκτρονική διεύθυνση, αριθμός μαθητών, τμημάτων, αρμόδια σχολική εφορεία κ.ά
- ii. Κτηριολογική υποδομή: Αίθουσες Διδασκαλίας, Προκατασκευασμένες Αίθουσες (Αριθμός/ Αριθμός Καταχώρησης Μητρώου), Εργαστήρια, ειδικές αίθουσες κλπ
- iii. Τεχνικό κτηριολογικό εξοπλισμό / Πιστοποιητικά: Κλιματιστικά / Αριθμός/ Απόδοση Εγκατάσταση και Συντήρηση Φωτοβολταϊκών Συστημάτων - Πιστοποιητικά Ενεργειακής Απόδοσης, Πιστοποιητικά πυρασφάλειας και Επιθεώρησης ηλεκτρολογικής εγκατάστασης κ.ά

4. Ανάγκες σε προκατασκευασμένες

Το ΥΠΑΝ, μέσω των οικείων Διευθύνσεων Εκπαίδευσης, συλλέγει συγκεντρωτικά δεδομένα για όλα τα Δημόσια Σχολεία (Νηπιαγωγεία, Δημοτικά, Γυμνάσια, Λύκεια και Τεχνικές Σχολές). Τα αρχεία αυτά περιλαμβάνουν στοιχεία αναφορικά με τον αριθμό των εκπαιδευτικών που εργάζονται σε κάθε σχολική μονάδα, τον αριθμό των μαθητών/τριών ανά τμήμα, τον συνολικό αριθμό τμημάτων καθώς και στοιχεία σε σχέση με το σύνολο των αιθουσών διδασκαλίας/εργαστήρια που ανήκουν στις μόνιμες κτηριακές υποδομές ανά σχολική μονάδα. Σημειώνεται ότι τα πιο πάνω συγκεντρωτικά αρχεία αποτελούν εργαλεία υπολογισμού του ποσοστού πληρότητας κάθε σχολικής μονάδας λαμβάνοντας υπόψη τον συνολικό αριθμό των εγγεγραμμένων μαθητών καθώς και τη χωρητικότητά τους στη βάση του συνόλου των μόνιμων αιθουσών διδασκαλίας.

Επισημαίνεται ότι, ειδικότερα για τη Μέση Εκπαίδευση ο υπολογισμός της πληρότητας των σχολικών μονάδων, ιδιαίτερα στα Λύκεια, αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία αφού τα τελικά στοιχεία που προκύπτουν από τις εγγραφές οριστικοποιούνται στα τέλη Σεπτεμβρίου με αρχές Οκτωβρίου. Μέχρι την περίοδο αυτή, εκκρεμεί η εξέταση των αιτημάτων για μετεγγραφές ή αλλαγές Ομάδων Μαθημάτων Προσανατολισμού. Ως εκ τούτου, προγενέστερα είναι δυνατή μόνο η εκτίμηση των αναγκών.

Παρά την προσδοκία ότι η πλήρης λειτουργία του ηλεκτρονικού συστήματος «eΔΕΑ» θα διασφαλίσει την ταχύτερη επικαιροποίηση των δεδομένων, η πάγια πρακτική των μαθητών/τριών να αιτούνται αλλαγή σχολικού πλαισίου ή κατεύθυνσης ακόμα και μετά την έναρξη της σχολικής χρονιάς εξακολουθεί να αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την έγκαιρη οριστικοποίησή τους.

5. Θεσμικό πλαίσιο που διέπει την ανέγερση ή και επέκταση σχολικών μονάδων

Το ΥΠΑΝ, σε συνεργασία με το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, προτίθεται να καθορίσει τις διαδικασίες εγκατάστασης προκατασκευασμένων αιθουσών σε Δημόσια Σχολικά Κτήρια. Πιο συγκεκριμένα προγραμματίζεται να καθοριστούν τα πλαίσια εγκατάστασης των προκατασκευασμένων αιθουσών και να εφαρμόζονται συμφωνηθέντα πρωτόκολλα σε σχέση με τις απαιτήσεις για τυχόν πολεοδομική συναίνεση ή/και υποβολής αρχιτεκτονικού σχεδίου.

6. Πληρότητα Σχολικών Μονάδων

Οι οικείες Διευθύνσεις Εκπαίδευσης του ΥΠΑΝ σε συνεργασία με τις Σχολικές Εφορείες, κάθε χρόνο και πριν την έναρξη των εγγραφών των μαθητών/τριών στα Δημόσια Σχολεία, καλούνται να εντοπίσουν περιοχές όπου παρατηρείται συγκέντρωση μεγάλου αριθμού μαθητών/τριών και όπου είναι δυνατόν, προβαίνουν στις απαραίτητες διαφοροποιήσεις των εκπαιδευτικών περιφερειών, ούτως ώστε να διασφαλίζεται η ισόρροπη κατανομή των μαθητών/τριών σε όλα τα σχολεία.

7. Φαινόμενο υπερπληθυσμού σχολικών μονάδων

Το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας έλαβε σοβαρά υπόψη, ήδη από το στάδιο του σχεδιασμού της μεταρρύθμισης, τις ενδεχόμενες κτηριολογικές προκλήσεις που θα μπορούσαν να προκύψουν από την επέκταση της υποχρεωτικής Προδημοτικής Εκπαίδευσης. Για τον λόγο αυτό, στο πλαίσιο των σχετικών δεσμεύσεων και χρονοδιαγραμμάτων του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, συμφωνήθηκε η περίοδος υλοποίησης που θα

επέτρεπε την κατά το δυνατόν καλύτερη προετοιμασία για την επέκταση υφιστάμενων νηπιαγωγείων και την ανέγερση νέων σχολικών μονάδων.

Η χρήση προκατασκευασμένων αιθουσών, οι οποίες πληρούν όλες τις προβλεπόμενες προδιαγραφές ασφάλειας και λειτουργικότητας, αποτελεί προσωρινή λύση για την κάλυψη άμεσων στεγαστικών αναγκών και συνιστά πάγια πρακτική που εφαρμόζεται διαχρονικά στο εκπαιδευτικό σύστημα όπου απαιτείται.

Παράλληλα, η Διεύθυνση Δημοτικής Εκπαίδευσης, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών και τα Επαρχιακά Γραφεία Παιδείας, έχει προχωρήσει στον σχεδιασμό και την υλοποίηση ολοκληρωμένου προγράμματος κτηριολογικών επεκτάσεων σε υφιστάμενα δημόσια νηπιαγωγεία, καθώς και στην ανέγερση νέων δημόσιων νηπιαγωγείων, με στόχο την οριστική κάλυψη των αυξημένων αναγκών που προκύπτουν από την εφαρμογή της μεταρρύθμισης.

8. Διαχείριση στεγαστικών αναγκών

Το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΑΝ), μέσω της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών, υλοποιεί στα πλαίσια των διαθέσιμων οικονομικών πόρων, τον κτηριολογικό προγραμματισμό του με στόχο πάντοτε την εύρυθμη και ασφαλή λειτουργία των Δημόσιων Σχολείων. Ο κτηριολογικός σχεδιασμός βασίζεται στην πιθανή αυξητική τάση στις εγγραφές που πραγματοποιούνται τις τελευταίες σχολικές χρονιές σε συγκεκριμένες σχολικές μονάδες, τις ανάγκες ανά γεωγραφική περιοχή, καθώς και τη δυνατότητα του Υπουργείου να προβεί σε αναπτυξιακά έργα. Σημειώνεται ότι στον κτηριολογικό προγραμματισμό περιλαμβάνονται έργα ανεγέρσεων, επεκτάσεων, αντισεισμικών και ενεργειακών αναβαθμίσεων, συντηρήσεων και βελτιώσεων των Δημόσιων Σχολικών Κτηρίων.

Το ΥΠΑΝ δεν φέρει ένσταση στην αυτούσια συμπερίληψη της απαντητικής επιστολής του στην Ειδική Έκθεση που θα δημοσιευθεί.

Γενικός Διευθυντής

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝΤΜΗΜΑ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΕΩΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

2 Ιουλίου 2026

Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας

**Πλαίσιο Αδειοδότησης
Προκατασκευασμένων Αιθουσών στα Δημόσια Σχολεία**

Αναφέρομαι στη σχετική με το πιο πάνω θέμα επιστολή σας με αρ. φακ. 05.14.009 & 26.20.001.001, με ημερομηνία 27/5/2026, και θα ήθελα στη συνέχεια να σας γνωρίσω τα ακόλουθα.

2. Το ευρύτερο θεσμικό πλαίσιο για αδειοδότηση αναπτύξεων που εκτελούνται από Κυβερνητικά Τμήματα, τίθεται ορθά στην παράγραφο 3.2 του προσχεδίου της Ειδικής Έκθεσης της Υπηρεσίας σας ημερομηνίας 27/5/2026. Συναφώς, επισυνάπτεται ως **Παράρτημα**, σχετικό απόσπασμα από το Εγχειρίδιο Πολεοδομικού Ελέγχου (Ιανουάριος 2025).

3. Ειδικότερα, σε σχέση με τη χωροθέτηση προκατασκευασμένων αιθουσών σε υφιστάμενα δημόσια σχολεία, διευκρινίζεται γενικά ότι αυτές αποτελούν «ανάπτυξη» ως ορίζεται στο άρθρο 20 του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, για την οποία το Κυβερνητικό Τμήμα το οποίο προτίθεται να εκτελέσει την ανάπτυξη, υποχρεούται να υποβάλει μέσω του συστήματος ΙΠΠΟΔΑΜΟΣ, πριν τη διενέργεια οποιασδήποτε ανάπτυξης, αίτηση Ειδοποίησης στον Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως προκειμένου να εξασφαλίσει τις απόψεις του, ως Πολεοδομική Αρχή για αναπτύξεις που εκτελούνται από Κυβερνητικό Τμήμα/Υπηρεσία.

4. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη ότι:

(α) οι προκατασκευασμένες αίθουσες αποτελούν προσωρινή λύση με σκοπό τη μελλοντική απομάκρυνση τους,

(β) ο αριθμός των προκατασκευασμένων αιθουσών είναι μεγάλος, με συνεπακόλουθο να είναι ορατός ο κίνδυνος να προκύψει διοικητικός φόρτος σε περίπτωση ταυτόχρονης αδειοδότησης τους με τις συμβατικές διαδικασίες, και

Οδός Κινύρα 5-6, 1102 Λευκωσία, Τηλ: (+357) 22408100, Φαξ: (+357) 22 677570,
Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: centraltp@tph.moi.gov.cy Ιστοσελίδα: www.moi.gov.cy/tph

1

2

(γ) μέρος των αυξημένων αναγκών προέκυψε από την εφαρμογή του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

το Τμήμα μου συμφωνεί με τη σύσταση της Υπηρεσίας σας για την εφαρμογή διαδικασίας ταχείας εξέτασης των Ειδοποιήσεων, σε συνεργασία με τις Τεχνικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, η οποία θα διασφαλίζει τόσο την τήρηση του πολεοδομικού πλαισίου όσο και την έγκαιρη κάλυψη των αναγκών των δημόσιων σχολείων. Κατά την προαναφερόμενη διαδικασία, θα αξιολογούνται πολεοδομικά θέματα της προτιθέμενης ανάπτυξης, όπως αποστάσεις από τα σύνορα και από τις υφιστάμενες οικοδομές, προσβάσεις, κατά πόσο δημιουργούνται συνθήκες υπεράνπτυξης, καθώς και τυχόν άλλα ζητήματα, ώστε να τίθενται σχετικοί όροι (π.χ. για συμμόρφωση με πρόνοιες άλλων Νομοθεσιών, διαβουλεύσεις με άλλα Τμήματα/Υπηρεσίες όπως π.χ. η Πυροσβεστική Υπηρεσία κλπ).

5. Προς διευκόλυνση της διαδικασίας, το Τμήμα μου προτίθεται να ετοιμάσει πρότυπη επιστολή η οποία θα περιλαμβάνει σχετικούς όρους, και να εξετάζει τις εν λόγω Ειδοποιήσεις κατά προτεραιότητα. Νοείται ότι, ο έλεγχος των προκατασκευασμένων αιθουσών όσον αφορά τη συμμόρφωση με πρόνοιες του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου και των σχετικών με αυτόν Κανονισμών, και άλλων Νομοθεσιών, θα πρέπει να διεξάγεται από τα αρμόδια Τμήματα/ Υπηρεσίες (π.χ. εφαρμογή κανονισμών πυροπροστασίας).

6. Αναφέρεται περαιτέρω ότι, οι αιτήσεις Ειδοποίησης υποβάλλονται μέσω του συστήματος ΙΠΠΟΔΑΜΟΣ, και θα πρέπει να συνοδεύονται από χωροταξικό σχέδιο, το οποίο να περιλαμβάνει τα σύνορα του τεμαχίου, τη θέση της υφιστάμενης σχολικής μονάδας διαγραμματικά, την προτεινόμενη θέση της προκατασκευασμένης αίθουσας, καθώς και κατόψεις / όψεις / τομές/ εμβαδογράμματα. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να δηλώνεται η εκτιμώμενη διάρκεια παραμονής της αίθουσας. Νοείται επίσης ότι η πιο πάνω αναφερόμενη διαδικασία, αποτελεί προσωρινή λύση, για διευκόλυνση του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, για επίλυση του προβλήματος άμεσης εξασφάλισης αιθουσών διδασκαλίας για εξυπηρέτηση των αυξημένων αναγκών, και σε κάθε περίπτωση το αρμόδιο Υπουργείο θα πρέπει να προβεί και στις δέουσες ενέργειες για τη μακροπρόθεσμη επίλυση του ζητήματος με προγραμματισμό επεκτάσεων σε εκπαιδευτήρια με μόνιμες οικοδομές.

7. Παραμένω στη διάθεση σας για οποιοσδήποτε περαιτέρω διευκρινίσεις.

/ **γία Διευθυντή**
Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως

Κοιν.: Γ.Δ. Υπουργείου Εσωτερικών
Γ.Δ. Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας

3 | ΤΥΠΟΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

3.6 Αίτηση για Αναπτύξεις που Εκτελούνται από Κυβερνητικά
Τμήματα και Υπηρεσίες_EA4**Θεσμικό Πλαίσιο:**

- [Εγκύκλιος επιστολή Διευθυντή Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, ημερ. 1/3/2023](#)
- Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 36.473, ημερ. 21/11/1991
- Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 40.222, ημερ. 1/12/1993
- Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 51.584, ημερ. 12/4/2000
- [Το περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας \(Κυβερνητικές Βιομηχανικές Περιοχές\) Ειδικό \(Καταργητικό\) Διάταγμα Ανάπτυξης του 2023](#)

Όλα τα Κυβερνητικά Τμήματα και Υπηρεσίες έχουν υποχρέωση και ευθύνη για συμμόρφωση των αναπτύξεων που διενεργούν με τις πρόνοιες και επιδιώξεις των Σχεδίων Ανάπτυξης και της πολεοδομικής νομοθεσίας. Για τον σκοπό αυτό πριν από τη διενέργεια οποιασδήποτε ανάπτυξης, τα αρμόδια Τμήματα/ Υπηρεσίες που υπάγονται στα οικεία Υπουργεία, θα πρέπει να εξασφαλίσουν τις απόψεις του Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, ως Πολεοδομική Αρχή, με την υποβολή του Εντύπου Αίτησης EA4 - Ειδοποίηση στην Πολεοδομική Αρχή για Αναπτύξεις που εκτελούνται από Κυβερνητικά Τμήματα/ Υπηρεσίες. Σχετική είναι η παρ. 9.7, του Εγχειριδίου.

Η απαίτηση για εξασφάλιση των απόψεων του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, ως Πολεοδομική Αρχή για αναπτύξεις που εκτελούνται από Κυβερνητικά Τμήματα, αποφασίσθηκε σε σχετική συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερομηνίας 21/11/1991. Η εν λόγω διαδικασία εξασφάλισης Πολεοδομικής Έγκρισης, θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά με την ενσωμάτωση σαφών προνοιών, στο εγκριμένο Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας 1994, στο Κεφάλαιο 28 «Αναπτύξεις που εκτελούνται από Κυβερνητικά Τμήματα».

Πριν την πλήρη εφαρμογή του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου την 1/12/1990, για αδειοδότηση αναπτύξεων ίσχυε μόνο ο περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμος, με βάση το Άρθρο 25 του οποίου για αναπτύξεις που διενεργούνταν από την Κυβέρνηση δεν απαιτείται εξασφάλιση Άδειας Οικοδομής (σχετική είναι η παρ. 9.7 του Εγχειριδίου). Συνεπώς, για οποιεσδήποτε Κυβερνητικές αναπτύξεις που σχεδιάσθηκαν ή/και υλοποιήθηκαν πριν την 1/12/1990, θεωρείται ότι έχουν εξασφαλισθεί οι απαραίτητες άδειες.

Σημειώνεται ότι, σε υφιστάμενες κρατικές αναπτύξεις οι οποίες έτυχαν αδειοδότησης με βάση το προαναφερόμενο καθεστώς και πριν να τεθεί σε πλήρη εφαρμογή ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος την 1/12/1990, οι οποίες αφορούν αναβαθμίσεις / αποκαταστάσεις ή και μικρής φύσεως τροποποιήσεις για σκοπούς εκσυγχρονισμού, δεν απαιτείται η διενέργεια οποιασδήποτε διαδικασίας εξασφάλισης Πολεοδομικής Έγκρισης. Εξαιρέση αποτελούν η ανέγερση εξ' ολοκλήρου νέων εγκαταστάσεων ή/και προσθήκες / επεκτάσεις στα υφιστάμενα κτίρια ουσιαστικής κλίμακας.

3 | ΤΥΠΟΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

3.6.1 Ενέργειες που προηγούνται της υποβολής του Εντύπου Αίτησης ΕΑ4

Με την Εγκύκλιο επιστολή του Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως ημερομηνίας 1/3/2023, έχουν καταγραφεί οι ενέργειες οι οποίες θα πρέπει να προηγηθούν της υποβολής του προαναφερόμενου Εντύπου Αίτησης ΕΑ4, ώστε να επιταχυνθεί η διαδικασία εξέτασης της ειδοποίησης και να δοθεί η έγκριση του Διευθυντή σε σύντομο χρονικό διάστημα. Οι ενέργειες περιλαμβάνουν τη διενέργεια των απαιτούμενων διαβουλεύσεων και την ενσωμάτωση των παρατηρήσεων των Τμημάτων/Υπηρεσιών στα υποβληθέντα σχέδια, την εξασφάλιση ικανοποιητικής προσπέλασης, την υποβολή τυχόν απαιτούμενων μελετών (ΜΕΕΠ, κυκλοφοριακή, κ.ά., ταυτόχρονα με την υποβολή της αίτησης). Στην υπό αναφορά Εγκύκλιο, αναφέρονται επίσης τα έγγραφα/ στοιχεία και σχέδια που πρέπει να περιλαμβάνονται στις υποβληθείσες αιτήσεις, τα οποία καταγράφονται στον Κατάλογο Επιβεβαίωσης Περιεχομένων Αίτησης για Αναπτύξεις που Εκτελούνται από Κυβερνητικά Τμήματα και Υπηρεσίες (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1ε).

Επιπρόσθετα, των όσων αναφέρονται πιο πάνω, οι αρμόδιες Κρατικές Υπηρεσίες οφείλουν να ενημερώνουν έγκαιρα τις Τοπικές Αρχές για τα προγραμματιζόμενα έργα που εμπίπτουν στα διοικητικά τους όρια, και να τους δίνεται η δυνατότητα να εκφέρουν τις απόψεις τους, ως η Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 51.584, ημερ. 12/4/2000.

3.6.2 Απόκλιση από τις πρόνοιες του Σχεδίου Ανάπτυξης για αναπτύξεις που διενεργούνται από Κυβερνητικό Τμήμα

Πληροφορίες σχετικά με την διαδικασία που ακολουθείται σε περίπτωση κατά την οποία δεν πληρούνται οι πρόνοιες του ισχύοντος Σχεδίου Ανάπτυξης σε αίτηση που υποβάλλεται από Κυβερνητικό Τμήμα/ Υπηρεσία, παρατίθενται στην παρ. 4.3, του Εγχειριδίου.

3.6.3 Ιδιοκτησιακό καθεστώς και τύπος πολεοδομικής αίτησης για αναπτύξεις που διενεργούνται από Κυβερνητικά Τμήματα και Υπηρεσίες

Σύμφωνα με επιστολή του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας προς τον Διευθυντή Τμήματος Δημοσίων Έργων, ημερ. 12/9/2005, εκφράζονται απόψεις αναφορικά με τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται σε σχέση με την αδειοδότηση Κυβερνητικών Αναπτύξεων. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι, η διαδικασία αδειοδότησης εξαρτάται από

3 | ΤΥΠΟΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

το ποιος είναι ο ιδιοκτήτης γης. Σε περίπτωση που ο ιδιοκτήτης είναι το κράτος, εφαρμόζεται η διαδικασία υποβολής Εντύπου Αίτησης ΕΑ4 έστω και αν η ανάπτυξη διενεργείται από τρίτα πρόσωπα. Αν ο ιδιοκτήτης είναι ιδιώτης, επιβάλλεται η εξασφάλιση Πολεοδομικής Άδειας έστω και αν το κράτος εμπλέκεται ή/και έχει συμφέρον στην ανάπτυξη.

3.6.4 Αίτηση για βιομηχανική ανάπτυξη εντός Κυβερνητικών Βιομηχανικών Περιοχών

Αναφορικά με την διαδικασία αδειοδότησης βιομηχανικών αναπτύξεων εντός Κυβερνητικών Βιομηχανικών Περιοχών, οι αιτητές (Μισθωτές) αποτείνονται οι ίδιοι για την εξασφάλιση της απαιτούμενης Πολεοδομικής Άδειας και Άδειας Οικοδομής. Σχετικό είναι το [περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας \(Κυβερνητικές Βιομηχανικές Περιοχές\) Ειδικό \(Καταρνητικό\) Διάταγμα Ανάπτυξης του 2023](#).

3.6.5 Παραχώρηση ανοικτού δημόσιου χώρου σε αναπτύξεις που αφορούν δημόσιο εκπαιδευτήριο ή οικοδομές για στέγαση υπηρεσιών του κράτους

Στις περιπτώσεις αναπτύξεων που αφορούν δημόσια εκπαιδευτήρια ή οικοδομές για τη στέγαση υπηρεσιών του κράτους δεν εφαρμόζονται οι σχετικές πρόνοιες για παραχώρηση ανοικτού δημόσιου χώρου, εφόσον στον σχεδιασμό του ελεύθερου χώρου της οικοδομής, το ποσοστό της υπό ανάπτυξη ιδιοκτησίας που θα απαιτείτο για ανοικτό δημόσιο χώρο καθορίζεται ως ανοικτός χώρος προσβάσιμος και διαθέσιμος για χρήση από το κοινό. Το πιο πάνω καθορίζεται στην παρ. 3.4(ια), του Κεφαλαίου 3 «Μέτρα Ρύθμισης της Ανάπτυξης (Δρόμοι, Χώροι Πρασίνου, Κατασκευές)», του Παραρτήματος Β, των Τοπικών Σχεδίων και στην παρ. 3.3.9, του Κεφαλαίου 3 «Γενικές Πρόνοιες Πολιτικής», της Δήλωσης Πολιτικής.

Κατάλογος Επιβεβαίωσης Περιεχομένων Αίτησης για Αναπτύξεις που Εκτελούνται από Κυβερνητικά Τμήματα και Υπηρεσίες: [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1Δ](#)

3 | ΤΥΠΟΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

3.6.6 Διαδικασία εξέτασης αίτησης για αναπτύξεις από Κυβερνητικά Τμήματα και Υπηρεσίες

